GÜL MANZARALI PENCERELER

İçindekiler

Zalim

1

Ben seni yine eskisi gibi seviyorum baba. Bu hırçınlığının, bu telâşının sebebini de az çok anlıyorum. Sen de artık benim büyüdüğümü anlasan... Biliyorum, sen elinden tutup bayram namazlarına götürdüğün uysal çocuğu arıyorsun. Örme, beyaz takkeyi itina ile başıma takmamı, gözlerinin içine hayran hayran bakmamı istiyorsun. Ben, artık yedi yaşımda değilim ki... Ben, delikanlıyım artık anla. İstesen de beni omuzlarına bindiremezsin, değil mi? Tek kolun değil, iki kolun bile ayaklarımı yerden kesmeye yetmez baba. Dünyanın kuralı bu. Hiçbir hükümdarlık sonsuza kadar yaşamıyor.

Ortaokula başladığım yılı hatırlıyor musun acaba? Hani Perşembe Pazarı'na gelmiştin. Traktörden iner inmez, kaldığım öğrenci evimize koşmuştun. Ev miydi ki o? Bir odalı kulübe. Defolu tuğlalardan örülmüş duvarların üstündeki çatı, ne yağmura engel olabilirdi ne kara... Ne

çok uğraşmıştın o çatıyla. Kapıyı ben açmıştım. Gözlerin bulutluydu hani. Hüzün ne zaman oturur gözlerine bilmez miyim ben. Mevlit kitabının sonundaki, Hikâye-i Geyik ile Güvercin'i, Kesik Baş'ı okurken ilk defa fark etmiştim bu bakışları. Sen o hikâyeleri okurken birbirimizden gizli nasıl nemlenirdi gözlerimiz. Sana kapıyı açtığım o sabah da nemliydi gözlerin değil mi? Piknik tüpünde tarhana çorbası pişiriyordum hani. Başka pişirecek bir şey yoktu ki zaten. Sen, taze ekmek kokusuyla girmiştin içeri. Sıcak ekmeği bölmüştün. Çorbaya banmıştık ekmeğimizi. Ekmeği yer gibi yaptığını, gizliden gizliye tahin helvası parçalarını önüme ittiğini anlamıştım baba. Beni okula uğurlarken görmüştüm gözlerini. Sen de benim gözlerimi görmüştün. Hikâye-i Güvercin'in en acıklı bölümünü okur gibiydik ikimiz de.

Şimdi öfke kıvılcımları çakıyor göz bebeklerinde. Benim de öyle mi?

Sen, "su gibi aziz" evlât olmamı istiyorsun. Hani, hemen hemen her sofrada su isterdin benden. Koşardım, şevkle koşardım. Bıyık altından gülerdin. Sahi, gerçekten içmek için mi isterdin suyu?

Sen, su gibi aziz değil, su gibi uysal bir evlât istiyorsun baba. Su gibi girdiği kabın şeklini alıveren bir evlât. Anla artık ben büyüdüm baba.

Bir anlasan, ben yine su gibiyim aslında. Yalnızca mecrasına akmak isteyen bir su... Su kadar munis bir varlık yoktur, doğru. Lâkin su kadar inatçı, su kadar azimli başka bir varlık da yoktur bilirsin. O sabır, o

uysallık nice kayaları, nice mermerleri aşındırır bilmez misin? "Ben, mecrasını bulmaya çalışan, arayan, araştıran bir suyum. Coşkum ondan, taşkınlığım ondan." desem beni dinler misin baba? Peki böyle gözlerin çakmak çakmakken bunları sana nasıl anlatabilirim baba?

Ben, "Zalim"im öyle mi? Hem de itim ha!

Anam, çileli anam benim. Gözlerindeki şefkate endişe karıştı biliyorum. Bal rengi gözlerindeki kaygıyı giderebilmek için neler feda etmezdim ki. Evimizin harcı anam. Kahır kuyusu anam. Bana öyle bakma ne olur öyle bakma! Ben, o ben değilim ki.

Biliyorum sen, ıhlamurla armut ağacı arasındaki salıncakta salladığın çocuğun gülücüklerini arıyorsun. Korktukça sana sarılan çocuğun korkularını paylaşmak istiyorsun. Dizlerine yatırıp masallarla uyuttuğun çocuğu arzuluyorsun. Üzerini örtüp duasını karanlığa üflediğin çocuğunun masumiyetini hayal ediyorsun. Öpücüklerin dudaklarında donuyor. Terli alnıma bir öpücük kondurmaya bile utanıyorsun. Anla artık ben büyüdüm anne!

"İki dağın arasında kalmışam

Ne gün görmüş ne murada ermişem."

Hep bu türküyü mırıldanıyorsun, farkında mısın? Murat almadığın, gün görmediğin sır değil. Lâkin "İki dağın arasında kalmak..." Bu çok çok sıkıntılı olmalı. Bir tarafta kocan –üstelik celâlli– öbür yanda oğlun... İnat oğlun...

***

Güneşin ışıkları, kil tepelerin ardından süzülüp dar pencereden içeri girebilmenin mücadelesini veriyordu. Yatağın içinde oturmuş düşünüyordum. Çok çok sıkıntılı bir sabahtı. Midemde bir kazınma, boğazımda ekşi bir asit... Kötü rüyalar görmüştüm galiba. Hatırlamaya çalıştım, olmadı.

Karşı odadan babamın pürüzlü sesi geliyordu. Yine sinirliydi. Annemin söyledikleri duyulmuyordu. Babamı sakinleştirmeye çalışıyor olmalıydı. Bir ara kapı gıcırdadı. Annem sofaya çıkmıştı. Babam iç odada olmalıydı.

"Sen hiç genç olmadın mı bey! Genç işte. Cahil. Allah'ını seversen bir tatsızlık çıkarma."

Babam bağırıyordu:

"Sen şımarttın bunu. Tepemize çıktı it. Bu saatte adam yatar mı? Müslüman'ın göbeğine gün doğmaz. Ama Müslüman nerede? Beynamaz hâlâ yatak keyfinde. Kalkmadıysa kaldır şunu kadın. Hesap soracağım ona. Benim evimde, benim sözüm geçer miymiş, geçmez miymiş, herkes anlasın."

Sesi çok yakından geliyordu. Babam da sofaya çıkmış olmalıydı.

"Zalim, tembel zalim, nerdesin, hangi yorgan altındasın?"

Halim ile "zalim"i kafiye yapmıştı. Bu buluşunu sevmiş olmalıydı. Hakaretinde, alayında, ton değiştiren sesiyle "zalim" diyordu. Onun perde perde yükselen sesi evin içinde çınlıyordu. Sesler holden uzaklaştı. Her ikisi de oturma

odasına geçmiş olmalıydılar. Doğruldum, oturma odasının kapısında durdum. Evi terk etmekle odaya girmek arasında kısa bir tereddüt geçirdim. Bütün cesaretimi toplayıp yavaşça kapıyı açtım. Babam ayağa fırladı. Sigaradan sararmış parmaklarını yüzüme doğru uzatarak bağırdı:

– Ulan, bunlar ne bunlar! Ben sana ne dedim yav? Roman mıdır, ne karın ağrısıdır, bu eve girmeyecek demedim mi?

Divanın üzerinde duran kitaplara doğru uzattığı kıllı, tombul, kısa bileği titriyordu. Kaşları yay gibi gerilmişti. İki kaşının arasında kabaran iri bir damar pıt pıt atıyordu. Kitapları eline aldı:

– Bunlar ne ha? Allah'ın kitabı dururken sen bunları okuyorsun öyle mi? Dün hocaya gene gitmemişsin. Kim bilir hangi duvar dibinde pinekledin, hangi ağaç dibine serildin de bunları okuyordun. Hepsini yakmazsam bana da Takoz Kadir demesinler!

Ciltli kitaplardan birisinin kapağını açtı. Avuçladığı üç beş sayfayı hışımla yırttı. Ona doğru iki adım attım. Annem, divandan kalkıp babamın koluna sarıldı.

– Yapma herif, bir daha okumaz!

Annemi itti:

– Sen karışma, bu iti başımıza sen çıkardın zaten!

Sobaya attığı sayfaları cebinden çıkardığı kibritle tutuşturdu. Kitabı tekrar eline aldı. Yırtmadan önce son hamleyi yaptım.

– Baba, o kitaplar benim değil. Kütüphaneden

aldım. Yakarsan bize aynısını aldırırlar. Almak istesen de bulamazsın. Devletin kitabını mı yakacaksın? Devlet kitabına sahip çıkmaz mı sanırsın?

Eli havada kaldı babamın. Kitapları divana fırlattı. Oflayıp puflayarak sigarasını yaktı. Bir dizini kıvırıp yer mindere oturdu. Devletin kitabı sözü tahmin ettiğim tesiri göstermişti. Geciken çiftçi borçlarını devletin nasıl tahsil ettiğini ondan iyi kimse bilemezdi. Gübre borcunun son taksitini bitti zannıyla ödemediği için mahkemeye düşmüştü. Daha ilk mahkemede faiziyle birlikte borcunu kapatmayı teklif etmiş, ama kabul görmemişti. Mahkemenin sonucunu beklemesi gerekiyormuş. Bu çarpıklığa bir türlü akıl erdiremez, her sohbette durumdan yakınırdı. Devletin kapısında bu konularda sabıkası kabarık olanlar, mahkemenin uzamasının babamın yararına olduğunu söylerler:

– Fena mı Kadir Ağa, belki devlet borcunu unutur, diye takılırlardı.

Babam, bu şakaları ciddiye alır:

– Eğlenin bakalım dalgacılar, tuzunuz kuru; öyle ya mahkeme kapılarında sürünen siz değilsiniz. Kel mübaşir arsızın, uğursuzun arasında sizi oturtmuyor. Adliyede bir tanıdıkla karşılaşınca arz-ı hâl etmekten gına geldi be, der sigara üstüne sigara yakardı.

Babamın gözleri dalmıştı. Devletle davalı olmaya gelmezdi. Annem, sırtı ile duvarın arasına kalın yün

yastığı yerleştirdi. Kaşla göz arasında bir maşrapa ayranı hazırlayıp, babama verdi. O, öfkesi sönen gözlerini bana çevirdi:

– Ne diye bu ahlâksız şeyleri çıkarırmış koskoca devlet, yakışır mı hiç?

O sırada annem söze karıştı:

– Gençlik işte bey, sen hiç genç olmadın mı? Cahillik etmiş, elbet benim oğlum bu yaz hatim indirecek. Hem de hatmi dedesinin ruhuna bağışlayacak.

– Hah buldun hatmedecek adamı! Elbet biz de genç olduk ama o gençlikte Allah'ın kitabına sırt çevirmedik. Ben, bunun yaşındayken Yasin'i, Tebareke'yi su gibi ezberlemiştim. Hatta her cüzden bir buçuk sayfa vermiştim de rahmetli babam hastalanınca...

Sonra babası öldüğünde nasıl onun işlerini devraldığını, henüz on beş yaşındayken ailenin bütün yükünü nasıl omuzladığını -defalarca anlattığı- o bildik hikâyeyi tekrar dinledik. Söz uzadıkça babamın ses tonu yumuşadı. Hatta üslûp, nasihat kısmında yalvarışa dönüştü.

"Oğlum, Halim'im, bir babanın görevi nedir? Evlâdına dinini diyanetini öğretmek. Peki bir evlâdın görevi ne? Atasını dinlemek. Şimdi ruz-i mahşerde Cenab-ı Hak, 'Ey Kadir kulum, bu oğluna benim kitabımı niye hakkıyla belletmedin, babalık görevini niye yerine getirmedin?' derse ben ne cevap veririm. Sen babanı hiç düşünmez misin hay aslanım? Seni büyüten, büyük adam olsun diye büyük şehirlere gönderen baba-

na acımaz mısın? Onun nar-ı cehennemde yanmasına razı olur musun?

Her şeyin telâfisi vardır. Ama geçen zaman geri dönmez. Demir tavında dövülür. Gelecekte dövünmemek için, içinde bulunduğun zamanın kıymetini bilmek gerek. Boş işlerle mücevher kıymetindeki zamanını heba etme. Akıllı ol. Sana ibret lâzımsa, bizim hâlimize bak. Kendini kurtar. Yaş elliye yaklaştı. Aklımız ereliden beri sabah ezanıyla beraber kalkar işe koyuluruz. Yatsı ezanıyla ancak eve gireriz. Hatta bazı zamanlar gece som savurduğumuzu, buğdayı ambara taşıdığımızı bilirsin. Peki bunca çalışmaya karşılık ne kazanıyoruz. Annen yamalı fistandan kurtulabildi mi? Bir karış ne uzadık, ne kısaldık. Ömrümüz geldi geçti, sıfıra sıfır, elde var sıfır. Yel apardı, sel götürdü. Beni doyurmayan bu arazi, dörde bölünürse, hanginizi doyurur. Sen benim has oğlumsun. Öğretmenlerin öve öve bitiremediği için seni okutalım, dedik. Hem, sen benim nazarımdaki kıymetini herkesten âlâ bilirsin. Bilirsin de niye bana yüz ekşitir, kaş çatarsın hay civanım. Ben senin kötülüğünü ister miyim? Okuyup, kravatlılar safına katılasın, seni adam yerine koysunlar, isterim. Sayende insan içinde yüzümüz ağarsın, isterim. Yol yordam öğrenmeni, hükûmet kapılarında itibar görmeni isterim.

Sana dediklerime kulak ver. Lâzım olmayanını kulağının arkasına at, lâzım olanından hisse çıkar. Şu Soyka Recep, Çorum seferi yapabilmek için Perşembe Pazarı'na bizi sabahın köründe götürür. Ezanla pazar kurulur mu?

Mecburen kahveye gireriz. Dışarısı ayaz olur, yerler dona keser. Dünkü yetme garson önümüze çay kor, ama bin bir tafrayla. Bardağı masaya çarpar gider. Yüzünü ekşitir. Onun gözünde biz kimiz; cahil, görgüsüz köylüler. Ya ağzımız sarımsak kokar ya ayağımız soğuk kuyu lastiği... Belki ekşi ekşi ter kokarız. Memuru, amiri, mübaşiri, hâkimi adam yerine koymaz bizi. Ben, oğlumdan neler umarım, benim yiğidim nelerle uğraşır. Ya duvar diplerinde eğleşir ya sıcak vurmuş koyun gibi ağaç gölgesine sığınıp roman okur.

Biz cahiliz ya, zanneder ki babam hepten anlayışsızdır. Hiçbir şey sezmez. Ben, bey takımında gördüğüm o gizli küçümsemeyi, hatta aşağılamayı yüzünde görür de kahırlanmaz mıyım? İyiysem de kötüysem de cahilsem de görgüsüzsem de ben senin atan değil miyim?

Bavulunu kitaplarla dolu gördüm. Koskoca devlet onları çıkartıp okuttuğuna göre elbet bir bildiği vardır. Daha ötesine benim aklım ermez. Lâkin yiğidim, o kitapların hangisi, babanı aşağıla; her işlediği işi limon çiğner gibi yüzünü ekşiterek karşıla diyorsa, devletin kitabıdır, ceremesi ağır olur, deme; hepsini aha şu sobaya doldur, bir kibrit çak, tutuştur gitsin.

Sen şimdi dersin ki: "Babam ikide bir niye bana zalim, diye sesleniyor. Ben şuncacık et parçası iken, henüz ağzım dilim söze çözülmemişken bana 'Halim' ismini kendisi vermedi mi? Vebali, ayıbı varsa bunda benim bir dahlim var mı?"

Belli yiğidim, o adı sana ben verdim. Rahmetli Efendi Hazretlerinin adıydı. Onun gibi yumuşak huylu, aziz ve doğru ol, etrafına ışık saç, diye vermiştim bu ismi. Şu son bir seneyi saymazsak, ismine lâyık evlât oldun. Gel gelelim, iki yıl var ki değiştin. Her şeyin en âlâsını ben bilirim hâllerine büründün. Bizi aşağılar oldun. Yani demem o ki civciv çıktığı yumurtayı beğenmez oldu. Her yüz ekşitişin, yukarıdan bakışların benim kaç saatlik uykuma mal olur, haberin var mı? Gece boyunca paket nasıl boşalır bilir misin? Zavallı ananı da uykusuz bırakırım üstelik. Aza koruz almaz, çoğa koruz dolmaz. Anan hep sabrı tavsiye eder. Sana muhabbeti ziyadedir, ayıplarını örtmeye çalışır. Benden korkar, murat ettiğini söze dökemez. Yani temsildeki misal, katırlar tepişirken, buzağı arada telef olur.

'Herif, biz onu helâl kazancımızla büyüttük. Elhamdülillah haram karışmadı sütüme. Hele sabredelim, dua edelim onun için.' der durur. Hey gafil oğlan, ananın namaz sonu duaları niye bu kadar uzar oldu, hiç merak etmez misin?

Sorarım şimdi sana, bize ettiğin zulüm değil midir? Sana 'zalim' dediğim için içerlediğini bilirim. Doğruluğuna hiçbir vakit inanmadığım bu sözle seni yaraladığımı bilirim. Söylemekten kastım odur ki bu kötü huyları bırakasın. Anana, babana saygıda kusur etmeyesin. Biz, cahil başımızla bu hâllerin kabahatlisi olarak okuduğun romanları görürüz. Topal Hacının oğlunun, okuldan kovulmasının sebebi çizgi romanmış diyorlar. Gerçi, senin

okuduklarında resim yok, ama adı roman değil mi, ha çizgili ha çizgisiz. Şehre okumak için giden ergen, roman okudu mu, bir de sinemanın yolunu belledi mi çekiver kuyruğunu gitsin."

2

Babam önde, ben arkasında caminin avlusuna girdik. Caminin kollarına sığınmış gibi duran, oluklu kiremitleri siyahla yeşil arası yosun bağlamış kurs binasından uğultular yükseliyordu. Babam, yavaşça kapıyı tıklattı. Kapı açıldığında, ter kokularıyla karışmış sıcak hava yüzümüzü yalayıp geçti. Çocukların ritimli uğultuları dalga dalga avluya yayıldı.

Birbirine çaprazlama tahtalar geçirilerek yapılmış rahleler üzerinde öne ve arkaya doğru sallanan takkeli çocuklar, Kur'ân okuyorlardı. Rahlelerde sallanan başlar, bir an için bize çevrildi, sonra tekrar rahlelerin üzerine eğildiler. Kalfalık makamına ulaşmış iki ergen, duvar dibinde sıralanmış küçük kız çocuklara namaz dualarını okutuyorlardı.

Cemal Hafız, ayakta karşıladı bizi. Bu uzun boylu, soluk çehreli, Türkçe'yi Rumeli ağzıyla konuşan genç adamın inanılmaz bir tesiri vardı köylü üzerinde. Genç, yaşlı herkes niye sesini kısardı onunla konuşurken. Babam, ellerini önden kavuşturmuş, ayakta bekliyordu. Hafızın oturmamız hususundaki ısrarlı tekliflerini, "Böyle iyi hocam." sözleriyle geçiştiriyordu. Babamı ilçeden arazi keşfi için gelen hâkimin huzurunda böyle

görmüştüm sadece. Suskun, saygılı, ciddî, karşısındaki otoriteyi kayıtsız şartsız kabullenmiş tavır...

Buradaki çocuklar, köyümüzde her gün karşılaştığım, su kanallarında beraber çimdiğimiz çocuklardı. Bu eski bina hoca gelmeden önce içinde saklambaç ve körebe oynadığımız yerdi. Yabancı olan, bu sıradan, küf kokulu mekâna ciddî ve olağanüstü bir hava sindiren güzel sesli bu adamdı. Bitişiğimizdeki iki odalı barakada -sözde lojmanda- otururdu. Babam, ara sıra sürünün yozunu otlatmaya beni gönderirdi. Hoca, ağılımızın önünden camiye doğru gölge gibi süzülürken ben de sürüyle kırlara açılırdım. Sabah ezanını ne kadar dokunaklı okurdu. Bu hüzünlü ses, içimde mahiyetini kendimin de bilmediği duygular kabartırdı. Minare hoparlöründen dalga dalga yayılan seslerle önümde belirsiz ufuklar, meçhul yarınlara dair hayaller; dar kasabanın ötesinde, hayalini bile canlandıramadığım kocaman şehirler geçerdi gözlerimin önünden. Kâinatın sonsuzluğu uzardı alaca karanlıkta. Sonsuzluğun sonunu düşünürdüm. Sanki evrenin sonsuzluğuna gönderilen birer belgeydi bu içli nağmeler. O hâl içre dinlerdim ezanı. Ney üfleyen Mevlevî cezbesiyle... Her ezanı dinleyişimde böyle bir sesim olmadığı için hayıflanırdım.

“Durum daha önce arz ettiğim gibi Hoca Efendi. Eti senin, kemiği benim.” diyordu, babam.

Cemal Hafız’ın uzun ince parmaklı eli omzumda, “Ne eti, ne kemiği lâzım bana Kadir Ağam. Bana, onun aklı,

irfanı gerek. Duyarım ki, okuduğu mekteplerde sınıfını başarıyla geçermiş. Onca dersin üstesinden gelen böyle bir hafıza, böyle bir kavrayış, elbette Kur'ân hıfzında da yüzümüzü kara çıkarmayacaktır."

Duru, derin ve uzun kirpikli mavi gözlerini gözlerime dikerek, insanı delip geçen kararlı bakışlarla "Öyle değil mi, Halim Efendi!" dedikten sonra cevabımı beklemeden, babamın omzu üzerinden hafif göz kırpışı ile tasdik etmemi istemesinden sonra içim ısınıvermişti hafıza. Âdet olduğu üzere önce hafızın, sonra babamın elini öptüm.

3

Yaklaştıkça nabzım hızlanıyor. İçimde tatlı bir heyecan... Kaç yıl oldu gelmeyeli? Dört, yoksa beş mi? Arada bir, inilti ile kömür kamyonları geçiyor yanımızdan. O zaman irkiliyorum. Dikkatli olmalı, çok dikkatli olmalı. Yolun iki yanında sıralanmış ağaçların arasından hızla akıyoruz. Açık camdan içeriye, kavak, söğüt, hatta servi serinliği doluyor. Ağaçların sık dallarından süzülen güneş ışığı gözlerimi alıyor. Gaza biraz daha yükleniyorum.

"Bu acele ne baba?" diyor Cem. Yüzü endişeli. "Bana yavaş gitmemi söylersin ama sen beni geçtin ha."

Çocuk haklı, ibre neredeyse yüzü geçiyor. Yol ilerde virajlı. Hayret, demek o kadar hız yapıyorum? Oysa hiç ses yok merette. Tatil öncesi arabayı yeniledik. Oğlumla kızım çok ısrar ettiler. Sözde anneleri onları desteklemedi. Ama alttan alta kanıma girmeyi de ihmal etmedi. "Profesör

Hilmi Bey, yeni bir araba almış. İş adamı Halûk, eskisini karısına hediye etmiş. Aldığı araba tam yeni modaymış." Hanım, haftalarca araba modellerini sayıklayıp durdu. Bu kadın bütün bunları ne zaman öğrendi yahu? Tabiî, biz de Halûk'un arabasının benzerinden aldık. Sadece renk farkıyla...

Ben yavaşladım. Cem bu sefer de "Hadi ama baba." demeye başladı. Pencereyi açmış, içeri giren rüzgâr gür, ışıklı saçlarını savuruyor. Muntazam, köşeli yüz. Sıhhatli iri vücut. Boy bir seksen beşi çoktan aştı. Tepemden bakıyor kerata. Dar kalça, geniş omuzlar... Eee, bunlar protein çocukları... Biz böyle miydik? Kavruk yetiştik, kavruk. Susuz kalmış ekin gibi, daha başağa durmadan... Cem patladı, "Hadi ama ihtiyar delikanlı, yavaş dediysek, kağnıda yolculuk yapalım demedik ya..." Gözlerimi ona çeviriyorum. Gözlerini kısmış, yüzünde bezginlik... Biliyorum, köye gitmeyi, gereksiz bir angarya olarak görüyorlar. Onlar için, baba hatırına katlanılması gereken üç günlük mecburî bir yolculuk bu. Ondan sonra ver elini... Gerçi anneleri, "O köyde kimsen kalmadı ki Bey, gitmesek olmaz mı?" gibi yoklamalar yaptı ya kararlılığımı anlayınca ısrar edemedi. Tabi işin sonunda tartışma çıkarıp Marmaris'ten de olmak var değil mi?

Kızımla annesi arka koltukta. Hiç konuşmuyorlar. Belki de uyuyorlar. Kafamı çevirip de bakamıyorum ki... Arkadan nihayet hanımın sesi duyuldu. "Daha gelmedik mi Halim? Ne uzun yolmuş be!" Cem söze karışıyor, "Bu hızla gidersek ooo... Öğleyi bulur..." Duruyorum.

Direksiyona oğlum geçiyor. Tam köyün sınırları içerisindeyiz. Heyecan yerini garip bir hüzne terk ediyor. İşte karşıda Nafia binasının su sarnıcı. Kuyudan suyu kovayla çeker, hem içerdik hem de hayvanları sulardık. Arka kısmı kalın, ön tarafı ince bir kerestenin ucuna bağlamışlardı ipi. İpin ucuna da kovayı. Kaldıraca benzer ağaç yok olmuş. Yerinde emme basma bir tulumba...

Yakup Kadri'yi kuyunun başında, şu ağacın dibinde okumuştum. Sonraları hafız da zaman zaman buraya gelirdi. O gelince Nafia binasının bekçisi bizi içeri alırdı. Bu durum çoban arkadaşlarım arasında bana önemli bir itibar sağlardı. Yoksa o inatçı bekçi, hiçbirimizi tel örgüyle çevrili avluya sokmazdı. Ama Cemal Hafız'ı kuyunun başında gördüğünde hemen yanımıza gelirdi. Adamın yüzü, kaşları, hatta sesi değişirdi sanki. Torbamda getirdiğim -çoğu ilçe kütüphanesinden ödünç alınmış- romanlardan birisini hafıza gizlice verirdim. Serin bahçede saatlerce okurduk. İhtiyar bekçinin uykusu gelir, başı yavaş yavaş öne eğilir, anî tiklerle tekrar doğrulurdu. Ben, "Tuz tartmaya başladı gene." derdim yavaşça. Hafız, parmağını ağzına götürerek, susmamı işaret ederdi. İhtiyar, arada bir doğrulur, taburede dimdik otururdu. O tavrı, bana tünemiş tavukları çağrıştırır, kıkır kıkır gülerdim. O, bana Hafız olmasa sana yapacağımı bilirim, der gibi dik dik bakardı. Sıkıntısı son safhaya ulaştığında, "Hocam be, derin hoca olmuşsun, daha ne okub durun..." derdi. Hafız hiç cevap vermezdi.

Ben bilirdim ki eğer okuduğu roman Peyami

Safa'nınsa, bu haftaki cuma vaazı Peyami Safa üslûbunda olacak. Hey gidi günler hey! İlçe kütüphanesinden alınan o romanlar, en çok bir hafta dayanırdı. Sonra roman arama telâşı başlardı. O ahşap caminin kubbesine -hiç değilse üslûbuyla- misafir olmayan Türk romancısı veya hikâyecisi kaldı mı acaba? Hoca okudukça, ünü çevre köylere yayıldı. Vaazları dillere destan oldu. Küçücük camimiz doldu. Cemaat avlulardan taştı.

Ana yoldan köyün toprak yoluna döndük. Buradan ötesi iki buçuk kilometreydi galiba. Yollar çakıl taşlarla dolu. Kuvvetli bir sağanak yağmış olmalı. Üzerindeki ince toprağı alıp götürmüş. Çakıl taşlar yerinde kalmış. Hayret, yağmurun etrafta hiçbir olumlu tesiri görülmüyor. Tarlaların et rengi toprağı şerha şerha çatlamış. Otlar sararıp kurumaya yüz tutmuş... Ekinler cılız ve kavruk...

Kızım yüzünü buruşturuyor. Tekerleklerin savurduğu tozlar içeriye doluyor. Annesi ona kâğıt mendil vermekle meşgul. İkisi de mendille ağızlarını kapatıyorlar. Boğazlarda yalancı bir öksürük, "Lütfen camı kapatır mısın babişko?"

Bu köye ne olmuş böyle. Sanki zelzele geçirmiş. Avluların kerpiç duvarları ufalanmış. Kırmızı toprak dört bir yana savrulmuş. Evlerin dış sıvaları kardan yağmurdan aşınmış. Sıvanın altındaki ağaçlar eti çürümüş iskelet gibi ortaya çıkmış. Bir mısra takılıyor zihnime:

"Yavru gitmiş ıssız kalmış otağı."

Kimindi bu şiir yahu? Oğlum, gözleri kocaman koca-

man "Efendim, baba." diyor. Yine yüksek sesle düşündüm galiba. "Yok bir şey" diyorum. "Sen söyleme babacığım, bakalım evinizi bulabilecek miyim?" Sesinde zorlama bir sevimlilik... Bu oğlan apaçık beni yemliyor. Camiyi geçince... Ha işte burası. El frenini çekiyor.

Aman Allah'ım, evimiz bu hâle gelmiş ha! Kanatlı kapının bir kanadı iyice eğilmiş. Anlaşılan öbür kanat kullanılıyor. Çünkü diğer kanat, devrilmemesi için korumalığa eski keten iple bağlanarak iptal edilmiş. Avlunun duvarları yer yer çökmüş. İç kapıyı vuruyor oğlum. Ayakta öylece donup kaldım. Boğazımda bir kapak... Konuşmaya cesaretim yok. Kısa boylu bir adam beliriyor kapıda. En az ev kadar harabe. Kırçıl, kirli sakaldan yüzü görünmüyor. Yüz ifadesi de bir şey söyleyemiyor hâliyle. Kuşkulu gözlerle bizi tek tek süzüyor. Ben konuşmayınca oğlum alıyor sözü:

"Bey amca, burası babamın doğup büyüdüğü ev. Gezmemize izin verir misiniz?" Adamın tavırları değişiyor. İlk aklına gelen şey başındaki örme takkeyi eline almak oluyor. Anlamsız bir telâş içinde çırpınıp duruyor. Anlaşılmaz boğuk seslerle bir şeyler anlatmak istiyor.

"Emrullah Ağa dedi ki burada oturun, hem oturun hem de eve sahip çıkın."

İçeriden nezleli, üstelik son derece tiz bir kadın sesi geliyor. Sonra o da kapıya çıkıyor. Yüzünde kocaman siyah bir leke... Sağ yanağını boydan boya kaplamış. Kanlı

gözler... Kenarları çapaklı. Üzerindeki basma elbisesi çok kirli ve yer yer yırtılmış. Kızım ve karım mendilleri tekrar burunlarına götürüyorlar.

Kapıdan girdiğimizde keskin bir küf kokusu karşılıyor bizi. Çardak tahtaları çürümüş. Yazları, babam evde olmadığı zamanlar kitaplarımı burada okurdum. Etraf dağınık... Duvarlarda nokta nokta yağ ve çamur lekeleri. Aman Allah'ım, burada nasıl yaşanır. Annem, o tahtaları her hafta ovardı. Kendimi dışarı zor atıyorum. Kesilip, duvarın dibine istiflenmiş ceviz dalları... Baktığımı anlayınca daha da telâşlanıyor yaşlı adam. Yine izaha girişiyor:

"Cevizin bir tarafı kurumuştu da Bey, biz de heba olmasın diye şey ettik..."

İhtiyar adam, kesilen yemyeşil uç dallara bakarak yalan söylüyor.

Binek taşı yerinde duruyor. Babam hep onun üzerine otururdu. En çok efkârlı anlarında mı otururdu acaba? Annem öldüğünde de oraya oturmuştu. Kadınlar şurada, dış ambarın önünde, banma kazanlarında yıkama suyunu ısıtmışlardı. O gün dünya başıma yıkılmıştı. Artık annem yoktu ha? O şefkatli bakışlar yoktu. O bal rengi gözlerin desteği yoktu arkamda. Babam sakin, ama başı ellerinin arasında öylece oturuyordu. Oysa babamdan daha başka tavırlar beklerdim. Duygulu, coşkulu ve kırılgan bir adamdı babam. Göz göze gelmiştik. Başka türlü bakıyordu. Boş, çaresiz ve aldırmaz bakışlar. Her şeyden vaz geçmiş, acı eşiğini çoktan aşmış gibiydi.

Ergenlikten sonra babama ilk defa sarılmıştım. Ne kadar zayıftı. Kollarımın arasında, bir kucak kemik yığını derin hıçkırıklarla sarsılıyordu. Annem öldükten sonra sadece altı ay yaşamıştı.

Baba "Zalım"'ın geldi. Oğlun geldi. Boynu kravatlılar arasına katılmamı isterdin ya hani... Onların çoğu zalım oğlundan emir alıyorlar. Yüzü yine ekşi, yüzü yine bulutlu oğlunun. Ama bu sefer seni protesto amacı taşımıyor bu. Bu, sana olan sevgisinin, minnetinin ve pişmanlığının burukluğu.

Anam, güzel anam. Senin dualarına o kadar çok ihtiyaç duyuyorum ki... Şimdi gurbete giderken arkama bakır kaptan suyu kim dökecek? Buraya gelirken hayatın gerçeğini nasıl da unutmuşum. Acelemin, heyecanımın sebebi neydi? Seni, sedirin üzerinde oturuyor bulacağımı mı zannediyordum? Saçların ağarmış, beyaz saz benzinde çilelerin imzaları... Sabır timsali duruş...

– Oğlum döndün demek?

– Döndüm ya... Böyle olacağını bilsem gider miydim hiç?

Gitti, ama seni hiç unutmadı oğlun ana. Konferansların uğultularında sen vardın. Masum çocuk ağlayışlarında sen... Şiirlerin, şarkıların ruhunda sen... Ah anam, ne hasretler, ne acılar çekti bu oğlun. Dünyanın dört bir yanına savrulup durdu. O şehirden o şehire... O ülkeden o ülkeye. Ama sizleri de gönlünde beraber taşıyarak... Tuna'nın

coşkun sularında senin gözyaşlarını gördü oğlun. Bakır kırmızısı akşamların hüznünü senin şefkat dolu bakışlarını hatırlayarak yendi. Başarılarında senin dualarının izlerini gördü. Ümitsizliklerinde senin öğrettiğin dualara sığındı. (Hangi arif gönül söylemişse) Bir dörtlük, bir mâni, gönlümün en saf, en billûr tarafında sedefler içine yazıldı. Senin çeyizlik bohçandaki ince nakışlar gibi işlendi, en müstesna yerlerde saklandı anam.

Ana başta taç imiş
Her derde ilâç imiş
Bir evlât pîr olsa da
Anaya muhtaç imiş.

Takke düştü, kel göründü. Sen gidince, başımdan tacım düşmedi sadece. Çırılçıplak kaldım, anne! Kızgın bir çölün ortasında... Savunmasız, sevgisiz...

Kızım koluma giriyor. Âdeta sürüklüyor beni. "Şuraya oturalım, babacığım. Nasılsın babacığım? Yüzün bembeyaz, tansiyonun düşmüş olmasın?" Bu sefer sesi çıkarsız, riyasız. Oysa her kola girmelerin, sürtünmelerin arkasında hep bir talep gizlidir. Ama şimdi gerçekten endişeli.

"İyiyim kızım, yok bir şeyim."

Köyün ortasında, çöldeki vaha sevimliliği ile gülümseyen sık çam ağaçları. Burası, Cemal Hafız'ın mezarı. Köydeki perişanlığın aksine bir hayli bakımlı. Girişte bir kitabe... Hasan oğlu Cemal K... DOĞUM 1931 ÖLÜM 1969... Ruhuna... Banklara oturuyoruz. İlk çamı

buraya rahmetli dikmişti. Mavi gözleri hep uzaklara dalardı. Bazen kirpik uçları buğulanır mıydı ne? Güneş ışığı, yakamozlanırdı göz kapaklarında. "Bizim Kırcali'de..." diye başlayan cümleleri; özlemin, ümitsiz bir kaybedilmişliğin türküsünü çağırır gibiydi. O Kırcali'yi anlatırken, İnegöl Dağları'nın çam uğultuları değerdi kulaklarıma. Serin esintiler... Borudan oluğuna fışkıran berrak sular canlanırdı hayalimde. Saçları belikli, mavi gözlü bir Rumeli dilberi elinde kovalarla suya giderdi. O endam ne öyle... Tam hafızın dengi. Hafızın hüzünlü bakışlarının arkasında böyle bir dilberin sevdası mı yatıyordu acaba? Her evlendirilme teklifini usta manevralarla savuşturan hafızın bu tavrı, muhayyilemde kurduğum sevda macerasını gerçeklik mesabesine yükseltirdi. "Çam olmadan olmaz civanım. Çam demek can demektir." Sonra gözlerini alabildiğine uzayıp giden boz renkli kel tepelere dikerdi. Ağladı, ağlayacak... Ben bilirdim ki hafız, hayalinde bu sevimsiz tepeleri yeşilin bütün tonlarına boyayarak, yeşilin en koyusunun dibine bağdaş kurup oturur. Hem de Kırcali'de...

Annemle babamı kaybettiğimde tesellim hafız olmuştu. Yumuşak sesi ile ölümün hikmetlerini anlatmaya çalışmıştı. Yanan yüreğime birazcık olsun su serpmişti. Sonra hastalandı. Biraz hastanede yattı. İyileşti. Bir sabah nöbetçi öğretmen yemekhanede adımı haykırıyordu. O zamanlar yatılı okuldaydım. Bana telefon gelmiş, hem de acil... Telefonda muhtarın titreyen sesi:

"Cemal Hafız'ı kaybettik." diyordu.

Okuldan izin almadan düşmüştüm yola. Tam kefenlenirken yetişmiştim. Herkes ağlıyordu. Muhtarla son defa üzerine eğilmiştik. Simsiyah sakalı, sırma saçları, beyaz kefenin üzerine serilmiş, yüzünde beni okula uğurlarken olduğu gibi buruk bir gülümseme vardı. Muhtar, alnına düşen perçemini sıvazlayıp inlemişti:

"Hafız, bu kara sakal bu kefene yakışmıyor! Ölüm senden çok bana yakışırdı."

Beyaz sakallarından aşağı gözyaşları süzülmüştü. Kalabalıkta bir kımıldanma, feryatlar... Bu cemaati kim teselli edebilir? Hafız olsa söyleyecek sözü olurdu.

Karım elimi tutuyor.

"Kim bu Cemal K... Halim?"

"Kim mi?" O... diyorum; gerisi gelmiyor.

O, senin bana hayran olmanı sağlayan adamdır, desem anlar mı? Sonra açıklasam, bana Arap harflerini, Kur'ân okumayı öğreten adam... Sonra, Osmanlıca'yı öğrenmemi teşvik eden, yazmayı, vezinleri öğreten adamdır, desem... Edebiyat Fakültesine başladığımızda, hiç biriniz Osmanlıca'yı bilmiyordunuz hani... Daha ilk yıl bu bilgime hepiniz hayran kalmıştınız. Hocaların gözdesi olmuştum. Sen, o zamanlar çok kibirliydin. Taşralı kıyafetlerime bakıp, istihza ile gülümserdin. Yakınlarıma oturmaya tenezzül bile etmezdin. Kalkık küçük burnun havada, derin yeşil gözlerinde pırıltılarla uzaklaşırdın yanımdan. Hani ilk sınav sonuçları geldiğinde ayakların yere basmıştı. Katı bir karamsarlığa kapılmıştın. Birçokları gibi sen de Osmanlıca yüzünden ced-

dinin arkasından lânetler yağdırarak fakülteyi bırakabilirdin. Koltuğunun altında kitaplarla gelmiştin. Öyle ya iyileşecek hastanın doktor ayağına gelirmiş. Sen yanıma gelmiştin. Birlikte çalışmayı teklif etmiştim. Omuzlarına şelâle gibi dökülen kumral saçlarında ışıklar oynaşıyordu. Yeşil bakışların, baharın bütün yeşil tonlarını taşımıştı karşıma. Yalvarıyordu âciz gözlerin... Öyle başlamıştı yakınlığımız, desem... Boş ver. Sırası değil şimdi.

Kulaklarımda çocuk uğultuları. Rahlelerin üzerine eğilmiş masum bakışlar. Ter kokuları... Hafız'ın yanık sesi. Ferkab'dayım "Elem neşrahleke sadrek..." diye başlıyorum. Yanlışsız bitirirsem, örme takkemi alıp kaçacaklar. Dün yanıldım. Karıştırdım. Kalfaların hevesleri kursaklarında kaldı. Bitiriyorum. "Fe iza ferağte fensab ve ilâ Rabbike ferkab." Neşeli bir çığlık kopuyor. Hep bir ağızdan bağırıyorlar, "Tacını al da pek kaç!" Takkem avuçlanıyor. Yüzümde bir mahcubiyet... O ne? Tacımı alan çocuklar tekrar kapıdan içeri giriyorlar. Bizim eve ne çabuk gidip de geldi bunlar. Müjdeliklerini ne zaman aldılar? Arkalarından babam giriyor. Kucağında kocaman bir tepsi. Annemin elinde sepet... Kurs çocukları çığlık çığlık... Annemle babam, Ferkab'da olduğumu bildiklerinden hazırlık yapmışlar. Annem, Hoca Efendi için ördüğü tiftik yününden çorapları hediye ediyor. Babam çocuklara bozuk para dağıtıyor. Baklavalar, meyveler, patlamış mısır... Tam bir şenlik havası. Babamın bakışlarında bir gurur...

"Bu kadar çabuk ha..." diye başını sağa sola sallarken "Maşallah maşallah" diyor. Annem, "Darısı hatim indirmeye Halim'im."diye sırtımı okşuyor.

Ah, nerede o günlerin samimî ruhu? Sayın, Halim Akyüz! Eski edebiyat senden sorulur değil mi? Tartışmasız otorite. Bölüm başkanlığı, dekanlık derken.... O soğuk ödül törenleri, çıkar ilişkileri, çeteleşmeler... Birbirini yemlemeler. Borçlanmalar, borçlandırmalar... Sahte kahkahalar... Kadeh şıkırtıları... Balolar, çaça dansı... Aynı gece başlatılıp tüketilen aşklar...

Leman, elimi biraz daha sıkıyor, "Halim, tatildeyiz güya ne yapıyorsun? Neşelen biraz!"

Gözlerim nemli mi acaba? Çocukların yanında olmaz ki canım. İhtiyarlıyoruz galiba. Zayıflık bu. Koskoca rektörü böyle görseler... Gülümsemeye çalışıyorum. Kızımla oğlum çamlara yaslanmış etrafı seyrediyorlar. El işareti ile çağırıyorum. Önemli bir şeyler söyleyeceğimi anlıyorlar. Üçü de gözümün içine bakıyor.

"Çocuklar," diyorum, sesim titriyor. Sesime hâkim olmaya çalışarak tekrar deniyorum. "Çocuklar hak vaki olduğunda beni şuraya yatırın!"

Kızımın mavi gözlerinde zerrecikler uçuşuyor. Dudakları titriyor. Dokunsan, kendini koyuverecek. Oğlumun uzun boynundaki gırtlağın tümseği gidip geliyor. Yutkunuyor. Siyah, kadife gözleri yüzümde. Ölebileceğimin ilk defa ayırdına varıyor belki. Hanım yerinden hışımla doğruluyor:

"Ağzından yel alsın Halim! Ne diyorsun sen!..."

Büyükleri Anlamıyorum

Derste öğretmenim parmağı ile işaret etti. Önce anlamamıştım. O, yerinden kalktı. "Gel yavrum, sana söylüyorum." dedi.

Beni çağırdığını anlasam, hiç durur muydum? Yanına koştum.

– Buyurun öğretmenim.

– Koş acilen babanı çağır, işi varsa da bırakıp gelsin.

Uça ese okulun bahçe duvarından atladım. Çünkü öğretmenim "acilen" dedi. Bahçe kapısına gitmek ne de olsa zaman kaybı.

Babamı, evimizin önünde, odun yarmak için koyduğumuz kütüğün üzerinde otururken buldum. Çok yalvarmama rağmen bana vermeye kıyamadığı çakısı ile ılgın dalını yontuyordu. Demek gene canı fena sıkılıyordu.

Çünkü babam, annemle kavga ettiklerinde hep böyle yapardı. Durup dinlenmeden çöp yontardı. Etraf kıymıklarla dolardı. Bir de sigarası bitince yapardı bunu. Oyalanmak, sigarayı unutturuyormuş. Annem:

"Zıkkım içesi, o zehire onca parayı vereceğine eve bir şeyler alsa ya..." deyip duruyor.

Tabi yüzüne söyleyemiyor da arkasından verip veriştiriyor. İçimden dualar ettim ki inşallah babamın, sigarası bitmiştir. Çünkü biz, (ben ve kardeşlerim) onların kavga etmesini istemiyoruz.

– Baba, dedim, başını kaldırıp baktı. Yine çöp yontmayı sürdürdü. Boğazımı temizleyip:

– Baba, öğretmen seni acilen okula çağırıyor.

Durdu.

– Öğretmen beni neydecekmiş ki?

Omuzlarımı silktim. Babam, yüzüme sert sert baktı.

– Ulan bir herze karıştırmasan, öğretmenin benimle ne işi olur.

Çakısını kapatıp kılıfına yerleştirdi.

– Gidek, bakalım." dedi.

İçime bir kurt düştü ki ne kurt... Gerçekten farkında olmadığım bir suç işlemiş olabilir miyim?

Öğretmenimle babam uzun uzun konuştular. Hâlâ içimde bir sıkıntı. Ya beni babama şikâyet ediyorsa. Ya

dün sapanımla attığım taş... Olabilir mi? Ya ben oyuna daldığımda otlattığım koyunlar komşuların tarlalarına zarar vermişse? Ya öğretmenim babama derslerime yeterince çalışmadığımı söylerse!

"Suçum yok benim." derim. "Kardeşim defterlerimi..." Yok... derim ki... Niye korkacak mışım, her şeyi açık açık anlatırım. "Koyunların ardında bu kadar zaman bulabiliyorum öğretmenim. Güneş kavuşunca da pek erken kararıyor. Çalışmak istiyorum, ama görünmüyor ki..." derim, aynen böyle söylerim.

Neyse ki babam, öğretmenin odasından neşeli çıktı. Burada kalırsam, ortaokulda başarılı olamazmışım. Öğretmenimiz, hepimize birden yetişemiyormuş. Hem beş sınıf bir arada iyi değilmiş. Geç kalınmadan çıkar bir yol bulunmalıymış. Öbürlerinin arasında heba olur gidersem, yazık olurmuş. Belli ki öğretmenim beni babama çok övmüş. Bugünlerde o, yüzüme tuhaf tuhaf bakıyor. Bazen kendi kendine konuşuyor. Bir gözünü güneşe bakar gibi kısıp mırıl mırıl hesaplar yapıyor. Zannediyor ki mırıldandıkları duyulmuyor. Elini dizinde şaplatıp:

"Okutmalı be... Tabii okutmalı. Canına yandığımın dünyasında o bari kendisini kurtarsın."

Babam, sabahın erken saatinde beni yanına çağırdı. Bugünlerde hiç kızgın davranmıyor. Sesi pek mülâyimceydi. Ben merdiveni tuttum, o tavanda asılı büyük sepeti indirdi. İçinden en güzellerini seçip, kuru kayısı verdi

bana. "Aferin Kötüce." dedi. Herhâlde zayıf olduğum için "Kötüce" diyor.

Bizim kıymetli yiyeceklerimiz o kocaman sepette tavana asılı durur. Bayramlarda annem merdivenle onu indirir, bize tatlı yiyecekler verir. Bayram olmadığı hâlde babamın sepeti indirmesine çok sevindim.

Rasimlerin her şeyleri tel dolaplarında ve sandıklarında. Arkadaşım istediği zaman onları açıp, canının çektiğini yiyormuş. Keşke bizim de öyle olsaydı. Hem onların traktörleri de var, kocaman kocaman tarlaları var, davarları, çok çok inekleri var. Bizim bir ineğimiz var. Canımız süt içmek istiyor da annem vermiyor. Tereyağı, peynir yapacakmış. "Sütü içip bitirirseniz kışın ne yeriz." diyor.

Ha, ne diyordum? Akşam babamla annem konuştular. Babam beni okutacakmış. "Gidebildiği yere kadar okuturum." diyor.

Annemin ne demek istediğini anlayamadım:

– Kedinin seğirtmesi samanlığa kadar, dedi.

Babam kızdı annemin bu sözüne.

– Seninle hiçbir şey yapılmaz. Sen adamın hevesini kursağında bırakırsın zaten, dedi.

Annem:

– Tamam tamam okusun bakalım. Aman, çamın sıkından seyreği iyiymiş derler. Hiç değilse başımdan birisi eksik olur, diye sözü bağladı.

Kavga etmediler. İçimden, neşeli türküler çağırasım geldi.

Beni anneannemlerin yanına, onların köyündeki bü yük okula göndermeyi kararlaştırdılar. Orada her sınıfın ayrı ayrı öğretmeni varmış. Bizim okulumuz gibi bir öğretmen değil, o okulda tam beş öğretmen ders veriyormuş.

Büyük okula gideceğim için çok sevindim. Yatağımda uzun zaman uyuyamadım. Uyuyunca da güzel rüyalar gördüm. Ustalar, evimizin toprak zeminine pırıl pırıl taban tahtaları çaktı. Üzerlerine renk renk kilimler serdik. İçinde çeşit çeşit yiyecekler olan tel dolabımız vardı köşede. Babam traktör aldı. Beni koltuğuna oturttu. Nereden, nasıl gelmişse yırtık lastik ayakkabılarımın yerinde pırıl pırıl iskarpinler vardı. Çeşit çeşit meyve ağaçlarıyla dolu bahçemizde arkadaşlarımla oynarken annem uyandırdı. Öyle kızdım ki...

Öğretmenim, kara kaplı, kocaman defterlerden kâğıtlara bir şeyler yazdı. Nüfus cüzdanımı zarfa koyup elime verdi. "Zarfı cebine koy, sakın düşürme." dedi. Elindeki kağıtları yuvarladı. Üzerlerine paket lastiği taktı. Bir de mektup yazdı. "Bunları öğretmenlerine vermeyi unutma." dedi. Öğretmenimin elini öpmem gerektiğini biliyordum. Ellerine bakakaldım. Utandım ya da çekindim. Koskoca öğretmen, çekinmez mi insan? Ellerimi ellerine uzatamadım. Yürüdüm. Öğretmenim çok güzeldi. Çok iyiydi. Saçlarında ışıklar yanıp sönerdi. Gözlerinin

içinde akşam yıldızı parlardı sanki. Nasıl anlatsam; boyu kapımızın önündeki vişne fidanına benzerdi, ince ve uzun. Döndüm. Arkamdan gülümseyerek bakıyordu. Büyüklerin ellerini öpmeden gitmek ayıptı, biliyorum. Korkaklığıma kızdım. Başımı yere eğip koştum, ellerine sarıldım. "Gidip dönmemek, gelip görmemek var." değil mi?

Yüzümü ellerinin arasına aldı öğretmenim. Cebinden mendilini çıkarıp gözlerini sildi. Bana ağlıyor gibi geldi sanki. Ben, ona hiçbir kötülük yapmadım ki... Şu büyükleri hiç anlamıyorum. Canları yanmadığı hâlde niye ağlarlar bilmem. Başımı okşadı. "Sen, akıllı çocuksun, senin büyük adam olmanı isterim. Ayrılığımız bunun için." dedi.

Eve gidip çantamı hazırladım. Çantamı annem branda bezinden dikti. Kitaplarımı koydum, defterlerimi, kalemlerimi, cetvelimi koydum gene de yer kaldı çantamda. Böyle bir çanta diktiği için anneme teşekkür ettim. Anacığım azığımı da hazırlamış, yolda acıkırım diye. Babam elime bir de sopa verdi. Yolda çoban köpeklerine rastlarsam, sahiplerine seslenmeliymişim.

Evden çıktığımda çantam hafifti. Yarım saat geçmeden ağırlığına şaşıp kaldım. Terlemeye bile başladım. Bir ağacın dibinde biraz dinlendim. Ama duracak zaman değildi. Ayaklarım gidecekleri yere bir an önce ulaşmak için sabırsızlanıyordu. Yola koyuldum. Patika yolun iki yanı başağa durmuş yeşil buğdaylarla kaplıydı. Ekine rüzgâr düşünce, tarlalar deniz gibi dalgalanırdı boydan

boya. Çalıların arasından kır kuşlarının şarkıları geliyordu kulağıma. Yuvalarını bulup, yumurtalarını incelemek geçti içimden. Sonra öğretmenimin söyledikleri aklıma geldi. İyi ve merhametli çocuklar kuş yuvalarına dokunmazmış. Ben, merhametsiz olmak istemiyorum. Kötü çocuk olmak istemiyorum.

Hem acele etmeliyim. Dedemlerin bahçesindeki dut ağaçları beni bekliyor. Beyaz dutlar, mor dutlar, kara dutlar... Kara dutun kırmızı boyası kolumdan aşağı akacaktı. Ağzımı, yüzümü kızıla boyayacaktı, kan gibi. Köyümüzde böyle dutlar hiç yok. Selim amcanın bahçesinde beyaz bir dut var. Dalları yola sarkıyor. Biz Rasim'le duvara çıkıp yemeye çalışıyoruz. Selim amca görürse çok kızıyor. Kovalıyor bizi. Bunda kızacak ne var, anlamıyorum. Gelsinler, dedem dut ağaçlarından istedikleri kadar yemelerine izin verir. Hatta o, komşularını kendisi çağırıyor dut yesinler diye.

Hem dedemin avlusu çok geniş biliyor musunuz? Hele oraya bir varayım, çardağın altına sakladığım topacımı çıkarıp yoruluncaya kadar çevireceğim. Sonra büyüklerimin işlerine yardım edeceğim. Dedem sakalı beyazladığı için odunları iyi kesemiyor. Bana geçen yaz dedi ki:

"Aslan oğlum, sen benden kuvvetlisin. Bak odun bir vuruşta kırıldı."

Sonra onların hayvanları da çok. İki tane de atları var. Dedem onlara fazla yaklaşmama izin vermiyor. O, atlarını sulasın, ben de tosunları... Dedem, beni bahçe sulamaya

da götürür. Belki birlikte bağ belleriz. Bahçenin çitlerini yenileriz. O, bana hiç kızmaz. Oğlu olmamış ya onun, bu yüzden erkek çocukları severmiş. Birlikte hep güleriz. Dedem, kah kah ses çıkarıyor gülerken. Hele kış bir gelsin, bana gene o güzel masallarını anlatır. Bu kadar çok masalı nasıl öğrendi acaba?

Yeni yatağımda tek başıma yatarım artık. Kocaman yatak... Yuvarlana yuvarlana yatarım. Biz üç kardeşimle bir yatakta yatıyoruz. Başka yatağımız yok. Keşke bir yatağımız daha olsaydı. Parası olsaydı, babam alacaktı. Suç zengin amcalarda, babamı çalışsın diye tuğla fabrikasına çağırmadılar. Anneannem yatağımı sofadaki büyük pencerenin önüne serer inşallah. Keşke orada yatırsalar beni. Oradan gökyüzündeki yıldızları seyretmeyi çok seviyorum. En güzeli de anneannemle dedemin hiç kavga etmemeleri.

Annemin babama kızmalarını, babamın gecenin bir vakti onu dövmesini görmeyeceğim. Ama annem ağladığında ona kim sarılacak? Annem neden bu kadar sinirli? Bizim her şeyimize kızıyor. Kardeşlerim çok yaramaz. Küçücük evimizde akşama kadar koşuyorlar. Annem onları dövüyor. Ben en büyüğüm ya niye kardeşlerime sahip olmuyorum diye kızıyor bana da. Sakin oturduğum için "ahmak" diyor bana. Galiba, ahmak olmak yaramaz olmaktan daha iyi. Kızdığında annem:

– Kara tahtalara gelin inşallah. Kıran giresiceler, üç değil beş değil, dayanacak iş değil... diye söyleniyor.

Yirmi gün önce Hakkı dede öldü. Onu kara tahtaya yatırıp yıkadılar. Anneme sordum ki:

– Hakkı dede gibi bizi de kara tahtaya yatırıp yıkasalar sinirin geçer mi anneciğim? Annem, kardeşlerimi toplayıp bize sarıldı. Babam dövmemişti ama yine de ağladı.

– Beni affedin, kadersiz kuzularım, dedi. Niye öyle söyledi anlamadım. Annem bize hiç kötülük etmedi ki... Anneler kötü olmaz ki...

Anneannemlerin kileri hep dolu olur. Biliyor musunuz o çok güzel yemek yapar. Yemeklerini bir yeseniz oo... Her zaman değil, ama arada bir anneannem de sinirlenir. Ama bana hiç kızmaz. Uysal yavrum diye sever beni. Yalnız babamı sevmiyor.

"Sünepe herif, kızı heder etti." diyor. Benim babam sünepe değil ki... Sünepenin ne olduğunu bilmiyorum ben. Ama babam o dediğinden değil. Pazıları çok iri babamın. Çok kuvvetli o. Beni tek koluyla omzuna oturtabiliyor. Biraz daha büyüyünce anneanneme, babama "sünepe" deme, diyeceğim.

Güneş kavuşurken, dedemlerin çift kanatlı bahçe kapısını açtım. Küçük teyzemle anneannem tandırda yufka açıyorlardı. Pişen ekmeğin kokusu burnuma kadar geldi. Koştum, anneanneme sarıldım. Sonra teyzem kucaklayıp öptü beni. Anneannem çantayı görünce sordu:

– Okulun yok mu? Neden çantanı getirdin?

– Babam beni ortaokula yazdıracakmış. Bizim köyde-

ki okulda okursam, ortaokulu başaramazmışım. Burada, sizin büyük okulda okuyacağım, dedim.

– Cehennemin dibinde oku! Benim bu yaştan sonra çocuk bakacak hâlim mi var?

Çantam omzumdan yere düştü. Olduğum yere çöküverdim. Kimse görmedi, ama kara dutun altında çok ağladım. Herhâlde beni kimse istemiyor...

Suçlu

On beş dakikalık teneffüstü. Tam önümde saygı ile durdu. Ceketini düğmeledi. Mahcup bir ses tonu ile:

– Konuşabilir miyiz hocam, dedi.

– Konuşalım, dedim.

Koridordaki çiçeklerin ortasına doğru yürüdü. Konuşulacakları kimsenin duyamayacağından emin olduktan sonra durdu. Onu takip ettim. Kalın kaşları altındaki küçük kara gözleri ışıl ışıldı. Derslerde parmağı sürekli havadaydı. İstekliydi, azimliydi, cesurdu.

Abartılmış saygı gösterilerinden hoşlanmadığım hâlde, onun ceket düğmeleme ile başlayıp, öne kavuşturularak bağlanan ellerle temaşaya dönüşen, başın hafifçe sağa doğru düşürülmesi ile de dalkavukluğa varan tavırlarını yadırgamadım. Çünkü o Serkan'dı. Ona sonsuz itimadım vardı. Kişilerin birbirlerine saygılı olmaları gerektiği

hususundaki telkinlerim demek ki farklı yorumlanıyordu. Belki de benim ifade edişimde bir noksanlık vardı.

Yutkundu:

– Hocam, pazartesi güne kadar paraya ihtiyacım var, dedi.

O gün çarşambaydı. Beş günlüğüne benden borç istiyordu. Cebimdeki telefon faturası için ayırdığım son paramı çıkarıp verdim. Çocuk mağdur olmamalıydı. Ben, aybaşına kadar rahatlıkla para bulabilirdim. Sevindi. Yüzü parladı. Koşar adımlarla sınıfına yöneldi.

Aradan üç pazartesi geçti, Serkan borcunu ödemedi. Derslerde yine parmağı havadaydı, fakat onun ateş böceği gibi pırıl pırıl gözleri ile temas etmek mümkün olmuyordu. Gözleri hep yerdeydi. Söz aldığında da yüzüme bakmıyordu.

Alacağımı gözden çıkarmıştım. Keşke parayı alıp gelse; ben de münasip sözlerle zaten fazla olmayan meblâğı ona bağışlamanın bir yolunu bulsaydım.

Yine bir teneffüste Serkan yanıma yaklaştı. Bu sefer sadece önü düğmeliydi. Kayıtsızdı:

– Parayı temin edemedim hocam, dedi.

Tavrını beğenmiştim:

– Önemli değil, dedim. Yürüdüm. O, önüme geçti:

– Babam, para vermiyor hocam. Sabah akşam içiyor. Para isteyince de kızıyor.

Tekrar:

– Aldırma, eline geçtiğinde verirsin, dedim.

Ama içim rahat etmedi. Hayalimde bir aile dramı canlandı. Bu çocuk için bir şeyler yapmak lâzımdı. O günlerde biraz borçlanmıştım. Yine de yapabileceğim bir şeyler olmalıydı. Gelirimi, giderimi hesapladım. Okulun yemekhanesinden onun iki aylık yemek giderlerini üstlenebilirdim. Bulduğum geçici çözümden memnun, müdür yardımcısının odasına gittim. Durumu özetledim. Borç verdiğimi söylemedim. Müdür yardımcısı:

– İsabet olmuş hocam. Çocuk geçen gün benden borç aldı. Zamanı epey geçtiği hâlde ödeyemedi.

– Yaa, dedim gayri ihtiyari. İki hafta önce benden de borç almıştı.

Müdür yardımcısı, elini alnına vurdu:

– Hatırladım, dedi. Geçen gün bir çocuk da aldığı borcu ödemediği iddiası ile onu şikâyet etmişti.

Telefona uzandı. Zil çoktan çaldığı için ben derse gittim.

İş aydınlanmıştı. Serkan altı öğretmenden ve üç öğrenciden borç almış, hiç birisini ödememişti.

O, bu olayı takibeden iki gün okula gelmedi. Üçüncü gün, yaşlı babası arkada, Serkan önde okula geldiler. Adam, bizim yaramazın âdeta kopyası. Örme takkesi elinde, eller önden kavuşturulmuş, oğlunun arkasında süklüm püklüm ilerliyordu.

Başmuavin odasında:

– Bizde böyle şey olmaz hocam. Allah göstermesin. Bizde paranız kalmaz, diyordu.

Meselenin asla para olmadığına, asıl önemli olanın çocuğun eğitimi olduğuna kendisini ikna etmeye çalışan öğretmenleri, büzüldüğü sandalyede dikkatle dinliyor, her cümlenin sonunda başıyla tasdik ediyordu. Alnında boncuk boncuk terlerle etrafına bakıyor, çölde susuz kalmış yolcu çaresizliği ile etrafındakilerden teselli cümleleri bekliyordu.

Oğlan, kapının arkasında, ayakta, başı öne eğik, kımıldamadan duruyordu. Ağız kıvrımının sağ tarafını hafif yukarı kaldırmıştı. Sağ kaşı da belli belirsiz bir kıvrımla sol kaşından yukarıdaydı. Bu hâliyle karşısındakilerle alay ediyor gibiydi.

Öğretmenlerden biri alaycı bir ifade ile:

– Efendi, bizden aldığı paralarla havuzda yüzme sefası yapmış. Zat-ı âlileri soğuk havuzu beğenmemişler de sıcak su havuzuna gitmişler. Teh, canına yandığımın dünyası, kırk yedi yaşımı geçtim, sıcak su havuzuna girmek nasip olmadı.

Babanın alnında boncuklaşan terleri yüzünde şeritler oluşturdu. Çaresiz oğluna dönüp baktı, titredi.

Diğer bir öğretmen Serkan'a dönerek:

– Arkadaşlarına gazoz ısmarlamış, afiyet olsun da "Bunlar enayi gazozları lan, bol bol için." diyormuş.

Oğlan, hafifçe başını kaldırmıştı. O istihza, o alaycı, aşağılayıcı tavır, hafif gülümseme ile daha da belirginleşmişti.

Adamın yüzünde şeritler oluşturan terlerden birkaçı dizine düştü. İnilti hâlinde, "Estağfurullah hocam, biz de..."

Başmuavin söze karıştı:

– Ama amca, buna harçlık vermiyormuşsun. İçkiyi de fazla kaçırıyormuşsun. Oldu mu ya?

Adam, odada göz gezdirdi. Herkesin yüzüne ürkek ürkek baktı. Oğluna dönüp baktı:

– Bu mu diyor, dedi.

Muavin başını salladı.

– Tövbe, tövbe, ben ömrümde içki koymadım ağzıma. Tadını bile bilmem. Pis pis kokar, kokusunu duyarım bazı. Tövbe...

İki kaşı arasında kabaran bir damar hızlı hızlı atıyordu. Ayağa fırladı. Elindeki örme takke ile oğluna rastgele vurmaya başladı. Hem vuruyor hem de küfürler savuruyordu. Baba sakinleştirildi. Yaşlı adam tekrar sandalyeye oturtulduğunda tam bir insan harabesiydi. Oturduğu yerden yan üstü devriliverecekmiş gibi geldi bana. Sakallı yüzünü ağır hareketlerle kaşıdı. Oğluna yarım döndü, takatsiz bir sesle:

– Beni mezara göndermeden uslanmayacan de mi?

İş işten geçtikten sonra pişmanlık fayda etmez. Öğretmenlere, başmuavine baktı. Başını sallaya sallaya:

– Hocam bizde olmaz böyle şey! Otuz sene süpürgecilik yaptım. Hep bunlar için... Tövbe, ne içkisi, "Elhamdülillah" haram lokma geçmedi boğazımdan.

***

Serkan'ın artık derslerle ilgilendiği yoktu. Dinlemediğini saklamak gereği de duymuyordu. Dudağında o istihza ince ince gülüyordu. Sınıfta yapayalnız kalmıştı. Yanına kimse oturmuyordu.

Gün geçtikçe ondan şikâyet edenler çoğalmıştı. Kaybolan eşyaların, beden eğitimi dersi için elbiseler çıkarıldığında çalınan paraların tek sanığı o olmuştu. Sık sık kavga ediyor, bazen ağzı burnu kan içinde, bazen dudağına iliştirdiği muzafferane alaycı gülücüklerle karşımıza geliyordu. Her seferinde karşımıza alıp nutuklar çekiyorduk. Bir gün alnımızı kırıştırarak "Serkan!" diyorduk, başka bir gün aba altından sopa göstererek tehdit ediyorduk. Bir vukuatında müdür ona:

"Bak yavrum, seni severim, ama okulumu senden daha çok severim." dedi. Bu, en büyük makamdan ona son uyarıydı.

Aradan bir hafta geçmemişti ki bir öğle vakti Disiplin Kurulu'nun üyesi sıfatıyla toplantıya davet edildim. Başmuavinin odasında -bizimki grubun en başında- dört

kişi ayakta sıralanmış bekliyorlardı. Yabancı bir adam anlatıyordu:

– Hocam, baktım jöleler eksiliyor. Üzerlerinde tek tek emniyetleri de yok biliyon mu? Koli bitti. Kasada karşılığı yok. Bizimkilere tenbihledim. "Eliyle Serkan'ı gösteriyor." Şu esmer olan böyle saçı jöleli hep bizim orda. Birisi gözcüymüş. Bu üçü tam jöleleri ceplerine zula etmişken, bizimkiler tutmuş yakalarından. İkisi kurtuldu, kaçtı. Şu küçük olanı alıp getirdik. Kitapları da sağa sola saçılınca hepsinin kimliği belli oldu.

Diğer çocuklar sayfalarca savunma yazdılar. Üçü de onu suçladılar. O, sadece "Savunmam yok." diye yazdı. Çaldıkları jöleleri dışarıda yok pahasına satmışlar. Veliler geldi. Market sahibinin zararları karşılandı. İş mahkemeye intikal etmedi.

Ancak, biz Disiplin Kurulu olarak görevimizi yaptık. Kurulun saygın bir üyesi olarak dedim ki:

"Arkadaşlar, Serkan Öztekin'in vukuatları vak'ayı adiye olmaktan çıkmıştır. Her geçen sürede, mizacına yakın çocuklardan birkaç tanesini kendisine çekiyor. Bu olumsuz gidişe dur demek zorundayız. Gönlüm bu çocuğun kazanılmasından yana. Ancak ümitsizim. Doktor, vücudu kurtarmak için, kanserli hücreyi neşterle kesmelidir. Hastasını düşünen doktor, hastanın canı yanar, ameliyat yapmayayım, diyemez. Çuvalda bir elma çürümüşse, en akıllıca iş o elmayı çıkarıp atmaktır."

Disiplin Kurulu'nun âli üyeleri hep birlikte beni tasdik ettiler. Geç kaldığımızı söyleyenler oldu. Karar verildi:

"Disiplin Yönetmeliğinin 17. maddesinin "c" fıkrasına göre okuldan tasdikname ile uzaklaştırılmasına..."

***

Bir akşam, koltuğuma oturmuş, televizyonun kumandası elimde, kanaldan kanala dolaşıyor, seyredebilecek bir program arıyordum. Bir kanalda, sanki bir aşina yüz gördüm gibime geldi. Dikkatle baktım. Haberler veriliyordu. Üç genç elleri önden kelepçeli, ikisi başını yere eğmiş, üçüncüsü dudağının üstüne yapıştırdığı o alaycı, aşağılayıcı tavırlarla kameralara bakıyordu. Habere kulak kabarttım:

"Kuyumcuyu tabancayla vurarak etkisiz hâle getiren soyguncular, bir kilo altını alarak kaçmak istediler. Ancak, polisin yoğun çabaları sonucu yakalandılar. H.... hastanesine kaldırılan kuyumcunun hayatî tehlikeyi atlatamadığı bildirildi."

Bizim Serkan, kendisine soru soran gazetecilerden birisine sinirlenmiş olmalıydı. Tehditler savuruyor, bağırıp çağırıyordu. Bir anda yerinden fırladı. En yakın gazetecinin üzerine tekmelerle saldırdı. Gazeteci bir tarafa, fotoğraf makinesi diğer tarafa düşmüştü. Üç polis suçlunun üzerine atıldılar. Polislerin altında sadece bacakları görünüyordu. Ekranda hâlâ onun bağırmaktan çatallaşmış sesinden, sansürlenmiş küfür kırıntıları duyuluyordu.

Koltuğa yığılıp kaldım. Üç yıl önce gözlerinde yıldızlar parlayan o esmer çocuğu hatırladım. Serkan, evlâdım, yavrum sözleri dökülebildi, dudaklarımdan. Saçlarımdan başlayıp sırtıma doğru yayılan, tüylerimi diken diken eden bir sıcaklık hissettim.

Eşim, o anda yüzümün sapsarı olduğunu söylemişti. Telâşla:

"Ne oldu, neyin var?" dediğini hatırlıyorum.

***

Sarsılmıştım. İçimde tuhaf bir sıkıntı vardı. Biraz hava almak için balkon kapısını açtım. Kesif bir yanmış kömür kokusu karşıladı beni. Gökyüzü gri-kırmızıydı. Kurşunî bulutlar, bütün yıldızları esir almıştı. Balkon demirlerine tutundum, sıktım, sıktım... Ellerim sızlamaya başladığında üşüdüğümü fark edip içeri girdim.

Günlük gazeteyi aldım. Başyazarın köşe yazısını okumak istedim. Her zamanki gibi pek sert ve cesur hazret! Kesiyor, biçiyor, aşağılıyor, hüküm veriyor. Ekonomiden siyasete, dış politikadan Avrupa Birliğine her konuda uzmanlığına diyecek yok üstadın! Sonlara doğru, münasebetsiz bir geçişle dil konusunda naralar atmaya başlayınca, -üstelik bir paragrafta iki cümle bozukluğuna rağmen -gazeteyi masaya fırlattım. Sütunun sağ tarafında, başyazarın gençliğine ait bir resmi arkaya doğru kaykılmış pişkin pişkin gülümsüyordu. Bir an o resmin yanında kendi resmimi düşündüm. Kesip biçmek-

te, yontup cilâlamakta ondan aşağı kalıyor muydum? Disiplin Kurulu'nu yönlendirirken -gerçekten- okulun asayişini mi düşünmüştüm? Bu çocuğu okuldan atarken muzaffer bir komutan gibi geriye doğru yaslanıp, o intikam alma duygusunun hazzını yaşamış mıydım? Yok canım sen de... O kadar ileri gitmediğimi varsaysam bile, Serkan, sağ kaşını kaldırarak o alaycı gülücükleri yüzümde sabitleştirdiğinde; o bakışları hangi manada yorumlamıştım? "Hoca, bak seni iki kere kandırdım. İstesem üçüncüsünü de yapabilirim." demiyor muydu? Kararın altına imza atarken hangi duygular içindeydim?

Vicdanları temiz veya kaygısız evlerin ışıkları birer birer söndü. Benim içimdeki anafor, düşündükçe beslendi, kuvvetlendi. Tünediğim koltukta, zihnimde kaynaşan sorulara cevaplar arıyordum. Muhasebeye daldım. Hesapların en zoruyla, kendimle hesabım vardı. Köşede yanan sobanın rehavet verici sıcaklığı yüzüme vuruyor, loş ışık altında göz kapaklarım ağırlaşıyordu.Vicdanım, benliğime, insanlığıma itaat etmiyordu. Gece ilerledikçe vicdanım adım adım zaferine yaklaşıyordu. O, kişiliğimden sıyrılmış, fildişi kulesinden küçümseyen tavırlarla bana bakıyordu. Sonra, anlaşılmaz, belirsiz, karışık siluet siyah cübbesini giydi. Parmağını yüzüme doğru uzatıp ihmallerimi, sorumluluklarımı haykırıyordu.

Yargı pek adaletsiz başlamıştı. Benliğim kekemeydi. Benliğim kendini savunacak lügatlardan bîhaberdi; korkmuştu, sinmişti.

"Serkan", diye kükredi yargıç. Muhataptan ferya-da benzer bir inilti, bir titreme sadece... Mahkûmiyet kaçınılmazdı... Yargıç insafsız...

Afrika'da açlıktan nefesi kesilen çocukları sordu, titredim. Kemikten yüzleri ile son nefesini veren cılız çocuklarını seyreden çaresiz anaları sordu, ağladım.

Doğmadan katledilen ceninlerin çığlığını sordu, kulaklarımı tıkadım.

Tinerden gözleri kaymış köprü altı çocuklarının sorumlularını haykırdı, çaresiz ellerim yana düştü.

Aldatılan, hayalleri kirletilen gelinlik kızları sordu, omuz silktim. Umumî yerlerde süflî arzular altında pran-gaya vurulanları sordu, utandım.

Yetimhanelerde gözü yaşlı yavruların dramını sordu, cevaplayamadım.

Kimsesizler yurdundaki seksenliklerin, gözyaşlarının müsebbiplerini sordu, sustum. "Sükût, ikrardan gelir." mucibince mahkûmum...

Hatta evrenin düzeninden yargıladı beni yargıç. Savcım sabaha kadar haykırdı, avukatımın sesi cılız...

Aslana yem olan ceylânın hesabı soruldu benden. Yı-lanın yuttuğu kurbağanın, kartalın parçaladığı tavşanın, büyük balığın yuttuğu küçük balığın hesabını...

Kuzey kutbunda kafası çivili sopalarla ezilen fokların, denize ulaşamadan kapışılan karettaların, ileri teknoloji

yapımı zıpkınlarla yürekleri parçalanan balinaların hesabı soruldu.

Topuğumun ezdiği karıncanın feryadını duymamakla itham etti beni. Bu apaçık haksızlıktı. İsyan etmek istedim. "Ama ben bilemezdim ki... Benim..." Yargıç, keskin gözleriyle sözümü kesti... Sonra kükredi: "Lâf, bahane, sığıntı, kaçış..." dizlerim titredi, korktum.

Savcı acımasızdı, parmağı yüzümde; yargıç insafsızdı, bakışları beyin kıvrımlarımda... Kendimi savunamadım. Yalnızca iki kelime hatırlıyorum o andan ben, ben...

Ezan okundu. Tan ağardı. Yargıç siyah cübbesini topladı. Arkasını döndü. Koyu gölgesi ile üzerimden uçup gitti. Bana yüklediği ağır yük omuzlarımda. Silkindim, omuzlarıma iyice yerleşti.

Görünen kirlerimden arınıp, yeni bir güne kucak açmak için banyoya yönelirken, Serkan, evlâdım, dedim, "Eğer benim gibi her gece tepende kanat çırpan bir yargıcın yoksa mahkûmiyetlerimizi değişmeyi ne kadar çok isterdim."

Dönmem Gayrı

İftardan hemen sonra çıkmıştım evden. Başkenti bir ucundan diğer ucuna kat ederken iki dolmuş değiştirdim. Son durakta dolmuştan inip, önümde kıvrılarak uzayan dik yokuşlu yola saptım. Sokak lâmbaları yolu belli belirsiz aydınlatıyordu. İlerledikçe loş ışıkların tesiri azaldı, önümü göremez oldum. Birbirine yaslanmış irili ufaklı gecekonduların daracık pencerelerinden sızan ışıklar sayesinde yolu tahmin ederek yürümeye çalışıyordum.

İki hafta önce gündüz geçmiştim bu yoldan. Urfalı Recep dün akşam telefon etmiş, "Hocam, gel, Şeref'le biz evde olacağız." demişti. Sevinmiştim. Zaman geçtikçe ağırlığı artan bu yük omuzlarımdan kalkacaktı. Zeynep halaya verdiğim sözü yerine getirecektim.

Yaz tatilinde, köye gittiğimde uğramıştım ona. Halam, çileli halam benim. Yemenisinin altından alnına dökülen bir tutam perçemi bembeyazdı. Şefkatle bakıyordu bana.

"Halim'im gelmiş. Halan sana gurban olsun. Vefalı yavrum, hiç unutmadın bizi. Senin evlâtların da seni unutmasın inşaallah."

Yanında aşağı mahalleden Fadik teyze vardı. Ona:

"Bizim Meme'din oğlu bildin mi? Her sene akrabalarını görmeye gelir böyle. Okudu, başmuallim oldu emme gurur, kibir bilmez. Hastaneye gittiğimizde de hiçbir yere bırakmaz. Bizimle beraber hastane hastane dolaşır yavrum."

Kapı komşumuzdu Zeynep halamlar. Uzaktan, baba tarafından akraba olduğumuzu söylerdi annem. Onlar bize, biz onlara teklifsiz, davetsiz gidip gelirdik. Annem evde yoksa çalardım kapılarını. O, hiç yüzü asık karşılamadı beni. Halam, içine katı pekmez sürdüğü koskoca yufka dürümünü tutuştururdu elime. Annem acilen hastaneye kaldırılıp ameliyata alındığında ona bırakmışlardı kardeşimle beni. O günlerde elimizden tutar, bizi taşın başına götürürdü. Köyün dolmuşuyla şehre inen köylülerimizden anneme dair haber beklerdik. Gözlerinde hüzün, dudakları kıpır kıpır dualar okurdu. Babam hastaneden haber göndermiş, "Ayşe, bugün biraz daha iyi gibi." İyi değil, iyi gibi. Nedense bir felâketin başlangıcı olarak yorumlamıştım bu cümleyi. Yüreğime oturmuştu bu söz. Demek annem kötüydü. Belki bir daha dönmeyecekti. İçim doldu, boğazıma bir şeyler oturdu. Kendimi tutamadım. Dut ağacının arkasına saklanıp kendimi koyuverdim. Zeynep halam tuttu elimden. Beni göğsüne

bastırdı. Birlikte hıçkırıyorduk. Annem iyileştikten aylarca sonra ona, "Senin bu göbel yok mu hem kendisi ağladı, hem de beni ağlattı." dedi durdu.

Garip halam, kocasını, Hüseyin emmiyi iki yıl önce kaybetmişti. Bayram sabahı bir tabak balı yedikten sonra fenalaşıp ölmüş zavallı. O, büyük oğlunun yanında kalıyordu. Anneme, memnun mu gelininden diye sormuştum. O, öteden beri başkaları hakkında konuşmayı sevmez pek. "İnsan yaşlanınca, yediği şap şap, yürüdüğü lap lap olur, oğul." demişti.

Gözlerinden şikâyeti vardı. Bulanık görüyormuş.

– Selâmi'ye söyle, seni doktora göstersin, dedim.

Elini havada salladı.

– Onun işi başından aşkın, bir de ben telâşa çıkarırsam... dedi, sustu.

– Öyleyse Ankara'ya gel. Seni iyi bir doktora muayene ettirelim. Belki gözlük verir, daha iyi görürsün.

– Nasip oğul, bakalım, işi gücü kolaylayalım da... dedi.

Söz, Şeref'ten açıldı. Açılmadı, ben açtım. Densizlik işte... Alnındaki kırışıklıklar derinleşti. Yaşlı gözlerine hüzün çöktü:

– Şeref'im, garip kuzum sekiz seneden beri yok, kahretti, gitti. İki sene önce babasının ölümünü duymuş, geldi. Ertesi gün gene kaçıp gitti.

Sesini alçaltıp yüzüme doğru eğildi.

– Kaçırdılar yavrumu, dövdüler... Herkes sığdı da köye bir Şeref'im sığmadı.

Kim, niye dövdü, diyecek oldum. Gelin odaya girince sustu.

Ayrılırken, öpmek için elini tuttum. Çatlamış, pürüzlü parmakları ile ellerimi sıktı. Boynuma sarıldı:

– Oğul Halim'im, Şeref'im Ankara'daymış, diyorlar. Senin kolun uzundur. Ahir ömrümde bana bir iyilik yap. Şeref'imi buluver bana. Bul da gelmesin. İyi olduğunu, sağ olduğunu bileyim yeter.

O sırada Selâmi traktörle çift sürmeden geldi. Boynuma sarıldı:

– Nere giden emmoğlu, gelmek elinde, ama hele gitmek elinde mi bakalım, dedi.

Bir gün sonra buluşmak için sözleştik. Zeynep halama:

– Şeref'i arayacağım söz. Elimden gelen her şeyi yapacağım. Sen tasalanma, gönlünü ferah tut, dedim.

Selâmi annesine dişlerinin arasından tükürür gibi:

– Neyini arıyorsun o hayırsızın. Bunca sene geçmiş o seni arayıp soruyor mu, dedi.

Bana dönüp, sesini alabildiğince yumuşatarak:

– Sen anama bakma hoca! O, her Ankara'ya gidenden oğlunu sorar. Orayı Narlı Köy'ü beller zâhir.

Gecekondu mahallesinin en son sokağında, bekâr işçilerin kaldığı bu barakalarda bulmuştum Şeref'in izini. Urfalı Recep'in arkadaşı dediler. Recep'le konuşmuştum. Şeref, Ulus'a eve erzak almaya inmiş. Recep:

– Aman hocam Şeref iyi ki seni görmedi. Geldiğini haber alırsa bu semti, belki bu şehri bile değiştirir. Öyle tuhaf bir adamdır o.

Ona, komşuluğumuzu, geçmişteki yakınlığımızı, Zeynep halayı anlattım. Çok dil döktüm. Sözüm var, gerekirse uzaktan göreyim, dedim.

Urfalı:

– Sen merak etme. Ben yavaş yavaş kendisini yoklarım. Duruma göre sana telefon ederim, dedi.

Urfalı telefonda sonucun olumlu olduğunu söylüyordu. Şeref, benim için "Ondan zarar gelmez." demiş. Gel, bir çayımızı iç, görüşün, diyordu.

Bu dar ve kasvetli sokakta, birbirine benzeyen bekâr evlerinin arasında çaresizce bir ileri bir geri dolanıp durdum.

Şereflerin oturduğu evi bulmam kolay olmadı. Yanlış bir kapıyı çalmamak için, kapıların üzerinde numara arıyordum. Üzerlerinde numara yazılı, kapılara çakılmış teneke levhaları buluyordum, fakat karanlıkta üzerlerindeki numaraları okumak mümkün olmuyordu. Yoldan geçen iki işçiye 74 numaralı kapıyı sordum. İşçilerden biri cebinden çıkardığı çakmakla levhaları teker teker kontrol

ederek kapıyı buldu. Barakanın yan cephesindeki küçük pencereden cansız bir ışık sızıyordu. Kapıyı tıkırdattım. Bir iki saniye geçmemişti ki Urfalı kapıda belirdi:

– Vay, hocam gel. Seni bekliyorduk, dedi.

Şeref, mahcup, başına yere eğmiş, gözleri yerde kımıldamadan ayakta duruyordu. Selâm verdim. Elimi uzattım. Başını kaldırdı. On yıl öncesinden hatırladığım o şekilsiz yüz, kara-kırmızı bir renk almıştı. Yer minderlere oturduk. İçi kamışla doldurulmuş kirli bir yastığı yaslanmam için duvarla sırtımın arasına yerleştirdiler. İçerde kesif bir küf kokusu vardı. Ev tek odadan ibaretti. Tuvalet dışarıdaydı. Odada, giriş kapısının hemen sağında, mutfak ihtiyacını karşılamak için bir metrelik borunun ucuna takılmış muslukla, onun etrafını çevreleyen yarım metrekarelik beton blok yer alıyordu. Köşede, bir piknik tüpü duruyordu. Üç beş metal tabak sağa sola saçılmıştı. Odanın sol köşesine yığılmış yatakların üzeri çizgili bir çarşafla kapatılmıştı. Zemine hasır serilmiş, hasırın üzerini desenli yeni bir kilim yarıya kadar kapatabilmişti. Recep, ocağa çay koymak için kalktı. Şeref, gözleri yerde, yastığın sarkan ipiyle oynuyordu. Ayağını önce toplayıp altına aldı. Rahat edemedi, dizini kaldırdı. Ellerini koyacak yer bulamıyor gibiydi, tedirgindi.

– Eee, Şeref gardaşım, yıllar var ki seninle görüşemedik, dedim.

Yüzüme baktı. Yaşından en az on yıl fazla gösteriyordu. Yanlardan basık, arkaya ve öne doğru uzun şekilsiz başı

içimde tuhaf bir sıkıntı uyandırdı. Köyde, avluda oynarken onu kızdırmak için "Modine kafa" diye tempo tutuşumuzu, onun çaresiz saldırışlarını hatırladım. Öne doğru çıkık alnı, abartılmış bir karikatürü andırıyordu. Tepesinde saçları seyrelmiş, şakakları kırçıllaşmıştı. Kocaman, kırmızı, sağa doğru hafif çarpık burnu yüzüne komik bir ifade veriyordu. Avurtları çöküktü. Etsiz yüzünü sadece kırışık ve kara-kırmızı bir deri kapatıyordu. İçim acıyla burkuldu. "Sen bitmişsin be Şeref" diye geçirdim içimden.

Yalnız, uzun kirpiklerinin örttüğü kadife gibi parlak, kara gözleri çocuk masumluğu ile yüzüme bakıyordu.

– Öyle oldu. Görüşemedik. Siz okullara gittiniz. Yani benim köye indiğim zamanlar okulda oluyordunuz. Yazları da ben yayladaydım. Zaten, sekiz yıldır da ben köyde yokum, dedi.

Askerden döndükten sonra, sürüden iki koyun satarak İzmir'e kaçtığını duymuştum.

– Şeref gardaş, Zeynep hala epeyce yaşlanmış, Hüseyin emmi de Hakk'ın rahmetine kavuşmuş. Başınız sağ olsun.

Hüzünlendi. İç cebinden bir sigara çıkarttı. Paketi bana da uzattı. "Kullanmıyorum." dedim. Titrek parmaklarla sigarasını yaktı. İçine çekip üfledi.

– Anam hasta mı yoksa?

– Yok, sağlığı gayet iyi. Yalnız pek yaşlanmış. Seni de çok özlemiş, dedim.

Ne demek istediğimi anladığı manasında başını salladı. Derin bir göğüs geçirdi.

– Ben de nasıl özledim bilemezsin. Ama ölürüm de o köye adımımı atmam artık, yeminim var, dönmem gayrı.

– Emmoğlu, seni köyden, baba ocağından, sıladan, anadan, gardaştan bunca soğutan şey nedir, diye sordum.

Göz göze geldik. Kadife gözlerinde kararsız, sıkıntılı, ürkek bir ifade belirdi. Bu telâşı beni de endişelendirdi. Ya şimdi kalkıp giderse. Söyledikleri gibi, semti ya da bu şehri değiştirmeye karar verirse... Yaptığım gafı düzeltmek için dedim ki:

– Kusura bakma. Senin özel meselelerine karışmak istemem. Merak ettiğim için sordum.

Arkasına yaslandı. Yüzündeki telâş, gözlerindeki kaygı kayboldu.

– Anlatacağım. Herkese anlatmam. Anlamazlar çünkü. Bu gurbette, kimseye sır vermemeyi de verilen sırrı tutmasını da öğrendim. Anlatmasına anlatacağım da nereden başlasam bilemiyorum.

– Meselâ, köyü terk edişinden başlayabilirsin, dedim.

"Köyden uzaklaşma kararım, çok çok eskilere dayanır. Taa küçüklüğüme, ilkokuldan çıktığım yıllara, on iki on üç yaşlarıma kadar uzanır. Okuldayken de sürünün yozu-

nu güderdim. Sen de hatırlarsın. Dağda taşta çobanlık yapabilecek olgunluğa erişince rahmetli babam çobana yol verdi. Davarın peşine beni kattı.

'Buruşuk işe yara. Senden ancak çoban olur.' dedi. Bilirsin ya abi, benim lâkabıma 'Buruşuk' derlerdi. Başkaları söylerdi, gülüp geçerdim. Niye kızacağım ki... İnsan kendisini aynada görmez mi? Bu lâkap bana yakışmıştı. 'Buruşuk Şeref' Belki bana sen bile böyle söylerdin. Sana da 'Mucur Halim' derlerdi herhâl, hatırladın mı?" diye güldü belli belirsiz. Başımı salladım.

"Ama, insana yakınları adını söylemeli... Anam bir kere bile lâkabımla seslenmedi bana. Ama babam... Abim... Neyse, ilk yıllar biz Cor Hasan Dayı ile sürülerimizi karıştırıp birlikte çobanlık ettik. Onun tecrübesi, benim gençliğimle birbirimizi tamamlıyorduk. Çınar gibi adamdı. Sanırdım ki baktığı zaman insanın içini okur, ondan hiçbir şey gizlenemez. Can adamdı. Dilsiz kavalı İnegöl dağlarında ondan daha maharetli, ondan daha içli kimse çalamazdı. Kavalı saatlerce üflerdi bazen. O kavala çöktü mü, bana öyle gelirdi ki bütün sürü yayılmayı bırakır dinler, kuşlar dallarda donar, mor menekşeler boyunlarını eğmiş kavala kulak verirler; hatta rüzgâra homurtu ile cevap veren çam ağaçlarının iğne yaprakları sükût ile bu sese kulak kabartırlardı. Rahmetli terlerdi, kızarırdı, avurtları dolu dolu üflerdi, üflerdi... Bazen gözlerinden yaşlar boşanırdı. Sanırdım ki kendini sıkmaktan akar bu yaşlar. Sonradan anladım ağladığını. Hasan dayı, gözlerini silerdi. Bir müddet konuşamazdı. Kaç defa

derdinin ne olduğunu soracak oldum. Her defasında lâf kalabalığına getirdi. Kim bilir ne derdi vardı garibin.

Sonra bir cuma sabahı sırtını sarıçama dayamış, kucağında kavalı ile gördüm onu. Seslendim, ses vermedi. Yanına vardım, kaskatı kesilmişti. Sanki gülümsüyordu. Yetmiş dört yaşında bana kavalını ve beraberken yaşadığımız hayatımın en güzel günlerini miras bırakıp gitti.

Babamı kaybetmiş gibi oldum. Dünya başıma yıkıldı. Koskoca dağda yapayalnız kaldım. Kolum kanadım kırıldı. Yemeden içmeden kesildim. Rüzgârda şarkı söyleyen Yukarı Almıla'nın sarıçamlarının sesi ondan kelli bana canavar sesi oldular. Hiçbir şeyden zevk alamaz oldum.

Babama, artık davar gütmek istemediğimi söyledim. Celâllendi, bağırdı, çağırdı. 'Sen başka ne halta yararsın Allah'ın buruşuğu.' dedi. Anama yalvardım. Bu dağlar bana zindan oldu gayrı, dedim. Babam, hiç yüzüme bakmadı. Sırtını dönü dönüverdi. 'Buruşuk' demesine, küfretmesine bile razıyım, ama o beni hiç muhatap almıyordu.

Hasılı anamın ağlamalarına dayanamadı babam. Bir çoban tuttu. Ben ovaya indim. Harmana, çifte, çubuğa yardım ediyorum. Babam sofrada bile yüzüme bakmıyor. Delikanlı olmuşum, ama misafir gelince beni sofraya oturtmuyor. Utanıyor benden. Neyim var benim diye içerliyorum. Akarım yok, kokarım yok. Babam niye böyle eder. Ben onun oğlu değil miyim? Onun kanından,

onun canından, onun sülbünden... Belki asıl mesele buradaydı... Sinirli, celâlli adamdı rahmetli. Abime pek kızmazdı. Selâmi ağam has oğluydu onun. Abi, insan evlâtları arasında ayrım yapmamalı anlıyor musun? En ufak hatamda hakaretler eder, küfürler savururdu.

Babam, rahmetli taa ilk mektebe gittiğim sıralarda bir kerecik sarıldı, yanağımı öptü. Hiç unutmam, yayladan ovaya iniyoruz. Eşekler yükünü aldığı için babamın arkasına, atın terkisine bindirdiler beni. Yayladan köy dört saat. Uykum gelmiş olmalı. Anam:

'Hüseyin, çocuğu kucağına al, düşecek.' dedi. Babam beni kucağına aldı. Uyur gibi yaptım. Beni kuvvetli kollarıyla sardı, kalın parmaklarıyla yüzümü okşadı, öptü. Köye kadar içim kıpır kıpır uyur numarası yaptım.

Merhametsizdi ya da şımarmayalım diye sert davranırdı. Bilemiyorum. Bu duruma çok üzülür, kahrolurdum. Babamın benden utandığını, beni sevmediğini sanırdım. Bir gün harmana yığılan sapı dağıtmakta geciktiğim için harmanda, herkesin ortasında, iğde değneği ile dövmüştü beni. Sırtımdaki, bacağımdaki morluklar geçti, ama yüreğimdeki sızı hiç geçmedi. Belki hiç geçmeyecek. Evde çiğneseydi beni, öldürseydi. Ama herkes seyrimize çıkmış bakarken... Yoklaması gelmiş, askerliği çıkmış delikanlı bu muameleden sonra nasıl çıkar insan içine... Bizi delikanlıdan sayan kim..? Buruşuk Şeref işte... Buruşuğun kalbi mi var, gururu, sevdası mı var, bilirler mi?

Sen dağda davarın ardında işe yararsın ancak dedi-

ler. Çobana yol verdiler. Askere gideceğim güne kadar davarın peşinden ayrılmadım. Kavala bir düştüm, bir düştüm... O bile dert oldu babama, abime... Sürüyle iyi ilgilenemezmişim.

Askere gittim. On sekiz ayda çok şey öğrendim. Şehri tanıdım. Arkadaşlığı, insanlarla konuşmayı, kahveyi, sinemayı öğrendim. Köye dönünce beni gene davarın peşine katmak istediler. Çoban geldi ya elden çobana ne gerek var. İtiraz etmek istedim. Babam:

'Baş belâsı, beni bu zalim şeker öldürmez, sen öldürürsün.' deyince itiraz edemedim. Seni evlendirelim, dediler. Gönlümdekini sormadılar bile. Köyün yarı delisi, Kulaksızların Asiye'ye dünür gitmişler. Düşünelim, demiş kız tarafı. Babam sevincinden kehribar tespihine taklalar attırır. İşe oldu gözüyle bakar. Anama yalvardım. Babam beni yakmasın. O, deli ne konuştuğunu bilmez, bir hayat boyu onun kahrını nasıl çekerim ben, dedim. Anamla babam yan odada konuştular. Babam gene celâllendi, bağırıp çağırdı.

'Kendisi pek mi matahmış da kız beğenmiyor Allah'ın buruşuğu. Ona kim varır. Babaya karşı çıkmakda ne oluyormuş. Benim evimi, benim seçtiğim kızı beğenmeyen, bana asi olmuş hayırsız evlât... Daha neler neler...' Belki babam haklıydı. Ama gönül işte, öyle demiyor.

O akşam köyü terk etmeye karar verdim. Koyunlardan ikisini harçlık için pazarda satıp İzmir'e çalışmaya gittim. İki sene sonra babam izimi bulmuş. Akşam,

arkadaşlar, 'Beyaz saçlı şişman bir adam geldi. Baban olduğunu söylüyor. Birkaç saate kadar tekrar gelecek.' dediler. Aman ha. Siz ne yaptınız, o benim kanlımdır. Sakın nereye gittiğimi söylemeyin, deyip hemen dengimi hazırladım. Üç beş parça eşyamı yüklenip Adapazarı'na gittim. Orada tam beş sene çalıştım. Selim kalfayla orada karşılaştım. Bana:

'Başın sağ olsun Şeref.' dedi.

'Niye?' diye sordum.

'Baban öldü ya.' dedi. İnanmadım. Beni köye getirmek için plân yapılıyor zannettim. Fakat içime bir şüphe düştü. Ablamı aradım. Telefonda ağladı ablam.

'Gardaşım durma gel, babamız öleli bir sene oldu. Bizi gardaşsız da goma.' dedi.

Köye gittim. Anam boynuma sarılıp sarılıp ağladı. Anamdan gayrısı babamın ölüm acısını unutmuş. Selâmi ağam bana hiç yüz vermez. Sanki sözleriyle babamı benim öldürdüğümü ima eder durur. Yüreğini mal tamahı sarmış. Sürüyü satıp traktör almış. Sulu tarlaları kendisi ekiyormuş, kıraçlar bacılarda. Bana:

'Hakkını veririm gardaşım, Karakaya'daki yirmi dönümlük tarlayı ek. Seni geçindirir.' dedi. Benim tarlada gözüm yok. Daha doğrusu köyde gözüm yok. O, her bir hesabı yapmış.

'Traktörü ben çalışarak aldım. Diğer tarlaları da ben ekeceğim. Allah gardaş yaratmış ama, herkesin kesesini ayrı yaratmış. Köylük yerde geçinir gideriz.' diyor. Diğer

tarlalar dediği elli dönümü geçiyor. Hem de en iyi yerlerde. Büyük ablam dedi ki:

'Ama gardaşım, traktörü davarı satıp aldın. Babamızın davarıydı. Allah reva görmez. Ölüm hak, miras helâl.'

Abim homurdandı. Eniştemin sülâlesi geniştir, çekinir onlardan. Ben de:

'Ablam haklı ağam, değirmenin suyunu da göz önünde bulundurmalı değil mi?' dedim. Üzerime yürüdü. Tokat, yumruk beni yere serdi. Karnıma üst üste tekmeler indirdi. Yüzüme savurduğu tekmeler ağzımı burnumu kana boyadı. Ona el kaldıramazdım. O benim büyüğüm. Ağam benim, sever de döver de... Ama, anamı saçı başı dağınık duvar dibinde ağlar görünce ne yalan söyleyeyim, mutfaktan bir bıçak kapıp ağamın karnına sokmak geçti içimden. Millet adama ne der. 'Göçmen Hüseyin'in oğulları mal derdine düştü de birbirini bıçakladı.' demez mi? Benim kötü şöhretim zaten belli. Hayırsız evlât damgası alnımızda. El gerçeği nereden bilecek. Sızılarım birkaç gün içinde geçti. Ama yüreğimde kocaman, dermansız bir yara açıldı ki kapanmaz.

Ablamlar da iki gün misafir kaldım. Babamın bayram sabahı bir tabak balı yedikten sonra anîden rahatsızlandığını, o günün akşamı da komaya girip öldüğünü söylediler. Hastaneye kaldırılırken. 'Şeref'imi dünya gözüyle bir kere daha görebilseydim.' demiş. Görmek nasip olmazsa hakkını helâl etsin diye ağlamış. Bir oğlun babada ne hakkı olur ki? Belki de babam,

rahmetli, sevgisini göstermeyi bilmeyen adamdı. Anamı çok sevdiğini bilirdim, ama ona bir gün bile güzel bir söz söylemedi. Başkalarına gösterdiği yumuşaklığı, anlayışı ailesinden esirgerdi. Allah taksiratını affetsin.

Yemin ettim ki o toprağa bir daha ayak basmam. Aynı karında büyüdüğüm gardaşım, ağam, mal delisi olmuş. Gözünü hırs bürümüş. Babamı benim öldürdüğümü ima edecek kadar gaddarlaşmış. Bu hırs niyedir hocam? İnsan hayal misali şimdi var, biraz sonra yok. Dünya varlığın olsa ne ola ki... Bir kap yemek yersin. İki kap yedin, üçüncüsünü istesen de yiyemezsin.

O gece karar verdim. Kimseye haber vermeden sabah ezanıyla beraber kalktım. Anamın uyuduğu odanın kapısını açtım. Başucuna diz çöktüm. Onu hem seyrettim, hem ağladım. Elini öpemedim, ak saçlarını koklayamadım. Uyanırsa, kararımdan dönmek zorunda kalabilirdim. Evden gözlerimde bulgur bulgur yaşlarla çıktım. Deli gibi şoseye kadar koştum.

Buraya gelinceye kadar hiçbir şeyim yoktu. Ölüm herkes için hak. Sırası geldiğinde herkes ölecek, diye düşünüyordum. Babamın ölümünü kabullenmiştim. Ben öyle sanmışım. Çalışırken, anîden içim doldu. Bana bir ağlama geldi, kendimi tutamadım. Babamla aramızdaki bütün anlaşmazlıkları unuttum. Sadece beni atın üzerinde kucağında öpüp kokladığı ânı hatırlar hatırlar kahırlanırım. Kahırlandıkça içim boşalır. Ramazan Çavuş, üçüncü gün bu duruma dayanamadı. Yerime duvarcı

ustası bulmaya Ulus'a gitti. 'Ölüm hak, bu ne yapıyor. Çıldırdı. Artık işleri yürütemez. İşler de onu beklemez.' demiş. Arkadaşlar sağ olsunlar, mühendisimiz İsmail Beye durumu söylemişler. Beni çağırdı. Durumu arz ettim. Beyim kolum kanadım tutmaz, istesem de kendime hâkim olamıyorum, dedim. Gözlerimin içine baktı. Çavuşu çağırdı: 'Şeref'e beş gün izin verdim. İki gününde Recep de yanında kalacak. Yevmiyeleri de yazılsın.' diye talimat verdi. Okumuş adamın hâli başka..."

– Nasıl yani, nasıl başka, dedim.

– Okumuş adam, insanı ayıplamaz, aşağılamaz, yargılamaz, suçlamaz; anlar. İnsanın gözlerinden içinde olup biten gizlilikleri sezer. Okuyamadığıma en çok da bunun için yanarım.

– Şeref gardaş. O dediklerin sadece okumuşlukla ilgili değildir. Yeter ki insanın içinde başkalarını anlamak için gayret olsun, kendisini başkalarının yerine koyabilsin. Daha da önemlisi içinde merhamet, gönlünde sevgi olsun.

– Doğru be! Cor Hasan dayı, okumuş muydu, anam okumuş mu sanki. Onlar da insanın kafasının içindekini, kalbindekini, gönlünden geçenleri sezmezler miydi?

Saat yarımı geçiyordu. Son dolmuşa yetişebilmek için izin istedim. Recep'le Şeref'i gelecek cumartesi günü iftara davet ettim.

"Cumartesi günü kimseye söz vermeyin, bizdesiniz." dedim. Recep güldü. Sebebini sordum.

"Hocam, bizim gibi garipleri kim iftara davet etsin ki söz verelim, geliriz." dedi. Gülüştük.

Ana yola çıktığımızda:

"Siz dönün, ben giderim." dedim.

Şeref'le kucaklaştık. Kalın ve güçlü parmaklarıyla ellerimi kavradı. Beni duvarların gölgesine doğru sürüklerken:

– Şöyle gel hele bir diyeceğim var, dedi. Fısıltı ile devam etti. Abi, ayağının altını öpeyim. Anamı buraya çağır. İki gün misafirin olsun. Garibim iyice ihtiyarladı. Bugün var, yarın yok. Dünya gözüyle bir daha göreyim. Perişanlığımızı gördün. Buraya getirsem, ana yüreği dayanmaz. O dayansa bakışlarına ben dayanamam. Bana, hayırsız Buruşuk'a yap bu iyiliği. Şu âlemdeki bütün mahlûkat gibi hayırsız, asi, kaçak evlâtların da anaya ihtiyaçları var. Daha fazla devam edemedi. İyi ki ikimiz de birbirimizin yüzünü göremiyorduk. Yoksa ikimizin de...

Dolmuşta giderken içimden dedim ki: "Şeref, şerefli Şeref! Hayırsız değil, aslında adamın hası sensin. Cor Hasan dayının bir bildiği varmış ki senin gibi çelimsiz, şekilsiz bir oğlana "Yiğit Şeref'im" deyip dururmuş...

Gül Manzaralı Pencereler

Onunla

Hukukumuz pek eskiye dayanmazdı zaten. Sessiz, sakin bir adamdı. Yine öyle sessiz sedasız aramıza katılıvermişti. Namaza geç gelirdi. Hem de hayli geç. Çoğu zaman farzlara ancak yetişirdi. Safın en sonuna dururdu hâliyle. Bazen dua bitmeden gölge gibi süzülür giderdi.

Bir gün baktım cami çıkışındaki banka oturmuş, dalgın gözlerle uzakları seyrediyor. Selâm verdim. İrkildi. Kısık, ama davudî sesiyle selâmıma karşılık verdi. Yeni tanışan iki insan ne konuşabilirse konuştuk işte. Havadan sudan, hayat pahalılığından bahsettik. Memleketin ahvalinden dem vurduk. Efendi evladım, şimdi burada konuştuklarımızı anlatmam seni usandırabilir. Öylesine bir sohbetti işte.

Biz düzenli bir mektep medrese göremedik, ama

hayat mektebinden mezun olmuşuz. Adamın kötüsünü, hasını birbirinden ayıracak tecrübeye sahibiz elhamdülillah. Daha o gün orada içim ısınıverdi ona. Cemaatten ilk ahbabı bendim herhâlde. Hoş, sonra herkesle ahbap oldu ya... Doğrusunu söylemek gerekirse başlangıçta, kılığı kıyafeti, hâli tavrı bizi biraz tedirgin etmişti. Boy bos desen yerinde, gövde kapılardan sığmıyor. Yüzü donuk. Hiç mi hiç çok lâkırdıyı sevmiyor. İki sorup bir cevap alabiliyorsun. O da kısa ve net... Boşa sözü yoktu. Ne lüzumsuz konuşmalara katılır ne de boşboğazlık ederdi. Zaten öyle uzun uzadıya boş zamanı da yoktu. Sahilde bir konakta bahçıvanmış. Üzeri hep toprak kokardı sanki. Belki de bahçıvan olduğunu söyledikten sonra ben öyle hissediyordum. Her neyse... Efendi oğlum, bir cuma namazı çıkışı beni çalıştığı yere davet etti. Olur dedim. Yalının genişçe bir bahçesi var, ama ne bahçe... İçinde daha önce rengini hiç görmediğim çeşit çeşit güller. Hayran kalmamak mümkün mü?

İşte Dilâver'in has adam olduğuna orada karar verdim. Baktım, Dilâver güllerden neşeli, güller Dilâver'den... Sen okumuş adamsın, huzurunda çizmeyi aşmayalım ya benim insanlar hakkında kendimce bir ölçüm vardır. Elhamdülillah kullandığım bu ölçü şimdiye kadar beni hiç yanıltmadı. Ben derim ki evladım; kuşa, börtü böceğe; bitkiye, çiçeğe ünsiyeti olan adamdan zarar gelmez. Bu âciz ve nahif yaratıklara şefkat duyan insan kötü olamaz. İstese de olamaz. Efendi, bizim rahmetli Dilâver'de bu fazlası ile mevcuttu. Nereden anladın dersen, daha onun

gülleri seyredişinden vardım bu sonuca... Sonra güllerden bahsederken bir süs bitkisinden değil de sanki sevilen bir dostun meziyetlerinden söz ediyor gibiydi. Ne yalan söyleyeyim, oraya davete icabet etmenin gerekliliği üzerine gitmiştim. Kırk sekiz senedir edinemediğim hâlis dostluğu orada buldum. Nasip işte.

Sen hiç konuşmuyorsun evlâdım. Biraz da seni dinleyelim. Hem ömrünü tamamlayıp göçmüş bir adamı niye sorup durursun. Bu işin altını niye karıştırırsın. Rahmetli öleli on iki sene oldu, ama hâlâ rüzgârı bize yön verir. O yüzden böyle çok konuşuruz. Başını ağrıtmadık inşallah.

– (.......)

– Ya öyle mi? Bütün bildiklerimi anlatmak bana farz oldu öyleyse. Âlâ, evlâdım. Eğer şu fâni dünyada birileri anlatılacaksa, içlerinde Dilâver mutlaka bulunmalı. Bak, anlatayım da ondaki olgunluğu anla. Hani derler ya, "Alaca kargaya kimse taş atmaz, kekliğin avcısı çok olur." diye. Adamın da hası taşlanır.

– (..........)

– Yaşa ha öyle. Doğru ya, meyve veren ağaç taşlanır. O öyle meyveler verirdi ki lezzetini Bağdat hurmasında bulamazsın. Anlayana tabi... Sözü uzatmayayım, bir gün cami avlusunda hem de ezanın önü sıra Dilâver'i düşünür buldum. Bu vakitte iki eli kanda olsa güllerinin başından ayrılmazdı. Yanına oturdum. Hiç konuşmadı. Namaz bitip de dağılacağımızda yine avludaki banka oturdu. Ben de yanına iliştim tabiî.

"İşten kovulduk Rasim abi." dedi.

İnanamadım. Ne yalı sahibinin ne de çalışanlarının hakkında kötü bir kelâm etmedi. Ben celâllendikçe, o onları savundu. Ben de ona kızdımdı:

"Eh be birader sen de yani..."

İnsan kendini savunmaz mı? O, benden sakindi. Kalk, bizim fakirhaneye. Koca ev. Zaten ben de bir can yoldaşı arıyorum. Yalnızlık kötü şey. Hanım öleli bir buçuk iki yıl kadar olmuştu herhâlde. Hiç nazlanmadı. Gerek yok dedim, ama gidip yatağıyla bir piknik tüpü yüklenip geldi. Bende bir aydan biraz fazlaca kaldı. O kaba, bakımsız, hırpanî görünümün arkasındaki inceliği, sevecenliği ve merhameti gördüm. Zaten kalbi mühürlenmiş olanların dışında herkes bu hasletlerini gördü ve onu çok çok sevdik. Diyebilirim ki insanlığın en güzel yanlarını ondan öğrendim. Allah ondan razı olsun

Bir cuma sabahı çıkmış dolaşıyoruz. Öylesine bir dolaşma işte. Hem de Dilâver'e iş bakıyoruz sözde. O, bir saniye bile boş durmak istemiyor. Ama iş nerde? Yorulunca sahile oturduk. Eski caminin minaresinin tam dibinde bir leylek yuvası... Yuvada, üç mü desem, dört mü desem yavru.

Dilâver, onları seyre dalmış. Hiç konuşmuyor. Ben de seyretmeye başladım. Yuvadan önce leyleklerden biri uçuyor, getirdiği yemleri yavrulara veriyordu. Sonra dinleniyor, diğeri yem bulmaya gidiyordu. Ama yavrular doyurulurken her iki leylek de yuvada duruyorlardı. Ta

ki yem bitene kadar. Bu arada gagalarını birbirlerine vurarak tak tak sesler çıkarıyorlardı. Mesut bir aile tablosu yani... Baktım, Dilâver'in gözleri dolu dolu oldu. Yüzü bulutlandı. Dokunsan ağlayacak sanki. O ciddî adam çocuklaşıverdi. Öyle ki hâllerinden feyz aldığım bu adamı başını okşayıp teselli edesim geldi içimden. Belli ki gurbette oluşu, ailesinden, çocuklarından ayrı oluşu dokunmuştu ona. Ben sormadan konuştu bu sefer:

"Yaa, Rasim abi, kuş bile kuş iken..." devam edemedi. Sesi titrediği için utandı herhâlde. O, öyle her yerde, herkese duygularını belli edecek adam değildi. Çok onurluydu, çok.

Sabah namazından yeni dönmüştük. Dilâver, Kur'ân okuyor, ben de oturmuş onun kadife sesinden tilâveti dinliyordum. Kapının zili çaldı. Allah Allah sabahın bu vakti kim çalar kapımızı. Gidip açtım. Orta yaşlı, efendiden bir adam kapıda.

"Dilâver Efendi sizde mi?"

"Hayırdır." dedim.

"Kendisiyle görüşmem lâzım da..."

Buyur ettim konuştular. Meğer adam, yalının sahibiymiş. Çelebice bir tavrı vardı. Dilâver'den özür üstüne özür diledi. Maaşını misliyle artırdım, dedi. Ben yanıltıldım, kıymetini takdir edemedik bağışla, dedi. Dilâver yine onları haklı kendisini haksız buldu. Arabaya binip gittiler.

Ama beni âlâkadar eden bundan başka bir şey. Daha o akşam yatsı namazından sonra, Yusuf ile Zeliha kıssasını anlatmıştı. Yakup'un Yusuf'a duyduğu hasreti anlatırken gözleri dolmuştu. Kıssanın sonunda;

"Yusuf, dosdoğru yol üzerinde olduğu için Rabbim onu mükâfatlandırdı. Allah'ın rahmeti derya gibidir. Rasim abi, hele biz yoldan sapmayalım." demişti.

Bu tesadüf müdür, bilemem. Ama ben bu işte hep hikmetli, sırlı bir taraf görmüşümdür. Benzerlik senin de dikkatini çekti mi? O günden sonra düşünürüm de her gün ne Yusuflar kuyulara atılıyor; ne Yusuflar Mısırlara sultan oluyor. Ne dersin?

– (..............)

Gerçi onun sultanlıkta falan gözü yoktu. İri yarı gövdesine bakan onun kaygısız, boğazına düşkün bir adam olduğunu düşünebilirdi. Öyle ya o koca gövde nasıl beslenir. Oysa çocuk kadar ancak yerdi. Yazları beni bahçeye davet ederdi. Sohbet ederdik. Yemeğimiz kuru ekmekle domatesti. İki lokmasından birisini paylaşmazsa rahat edemezdi. Şatafatlı sofralardan hiç hoşlanmazdı. Bir dostun ziyafetine götürmüştüm. Dönüşte pek durgundu. Sebebini sorunca dedi ki:

"Lokmaları yutarken düşündüm ki şu artan yemeklerle bile kaç fakir doyar. Davet ettiğimde, 'Gelirim ama çorbadan başka yemek yapmayacaksın.' derdi."

Bütün iyiler gibi o da çok yaşamadı. Güllerin dibini

çapalarken fenalaşmış. Hastaneye ulaştırdıklarında çoktan son nefesini teslim etmişmiş. Ailesi mevtayı köyüne götürmek istedi. Bir ambulans temin edip gönderdik.

Lâkin delikanlı, ona ait bir emanet var ki yerine ulaştıramamak beni hep rahatsız etmiştir. Onun cenazesini gönderdikten sonra, yalıya gidip patronuna başsağlığı diledim. Garibin kaldığı kulübeyi son bir defa görmek istedim. Sedirin kenarına iliştirilmiş postaya verilmemiş bir mektup buldum. Üzerinde adres yoktu. Göz attım, oğluna yazılmıştı. Üzerinde fazla durmamıştım, ama atmaya da gönlüm el vermedi. Kitabın arasında duruyor. Madem sen onun akrabaları ile de görüşeceksin, bu mektubu da sahibine, oğlu Hikmet'e verirsen, bana büyük bir iyilik yapmış olursun.

Kuşlar ki Âlemlerimizden Sefer Eyler

Sıkıntılı bir akşamdı. Güneş kavuşalı hayli zaman geçmesine rağmen, sıcağın bunaltıcı etkisi hâlâ devam ediyordu. Kardeşim, annemin kucağında mızıldanıyordu. Duruyor, nefesleniyor, dinleniyor tekrar ağlıyordu. Annem yazmasının ucunu gözlerine kadar indirmişti. Yüzü alaca karanlıkta belli belirsiz seçiliyordu. Ninem sekide oturmuş, elinden hiç bırakmadığı bastonunu alnına dayayıp üzerine abanmıştı. Akşamın alacasına sivrisinek vızıltıları karışmaya başlamıştı bile. Kardeşimin sızlanmaları ile sivrisinekler de olmasa, sıkıntı sanki dört bir yanı içine alıp eritiverecekti. Kanatlı kapı açıldı. Babamın iri gövdesi yavaş yavaş ilerledi. Tam yanımızda kararsız durdu. Belli

belirsiz selâm verdi. Ninem aynı kayıtsızlıkla selâmını aldı. Babam binek taşının üzerine oturdu. Kasketini geriye itti. Tekrar düzeltti. Kimse konuşmuyordu. Ninem, başına dayadığı bastonu yan tarafına aldı.

– Olmaz böyle Dilâver, dedi.

Durdu, sesini biraz daha yükseltti:

– Böyle düşüncesizlik olmaz evlâdım. Rahmetli baban gibi misafiri seversin belli. Her cuma evimizi misafirsiz bırakmak istemezsin bilirim. Lâkin, vakit o vakit değildir. Babanın ambarından buğdayı, kilerinden fasulyesi, nohudu, bulguru, mercimeği eksik olmamıştır. Ben bu evde kırk iki senedir yokluk görmedim. Getirdiği her misafiri de baş tacı ettim. Gelin kızımla gene de misafir baş tacımızdır. Gel gör ki ambarlar boşalmıştır, buğday ekmeğinin lezzetini unutmuşuz. Garıklı ununu arar olmuşuz. Arpa ekmeği yemekten çocukların avurtları delinir. Kilere aylardır erzak girmez. Evde, minderler çula dönmüştür. Yatak döşek hak getire. Yani demem o ki evimizde sıçan düşse başı yarılır. Sen bütün bunları bilmez gibi, çerçi, çingen kimi bulursan peşine takar eve getirirsin. Bu gelinim ne kahırlar çeker haberin var mı?

Babam başını ellerinin arasına almış düşünüyordu. Hem de hiç kımıldamadan. Ninem bitiriyor, annem konuşuyordu. Annem tamamlıyor, ninem başlıyordu. İlk defa annemin babama karşı konuşabildiğine şahit oluyordum. Hem de ne konuşma. Paylıyordu, azarlıyordu babamı.

– Dilâver, yanlış bunlar, diyordu.

Annemin en önemsiz serzenişlerine kalın kaşlarını çatarak fırlattığı sert bakışlardan sonra, annem sus pus olur, onun yüzüne bile bakamazdı.

Anneme inanılmaz bir cesaret gelmiş, söyleyemediklerini bugüne biriktirmiş de söylüyordu sanki. Ninem, babamı her zamanki gibi acımasızca paylıyordu. Babam, hiç konuşmuyordu. Zaten babam uzun süreden beri hep susuyordu. Semeri onarırken karşısında oturduğumdan habersiz gibiydi. Deriye bizi (çuvaldızı) o değil de bir başkası saplıyordu sanki. Bıyıkları düşük, bakışları donuktu. İhvanı Selvi Bekir'in selâmını duymadı bile. Oysa ne çok severdi Bekir emmiyi. Sonra verdiği sözleri de hep unutuyordu. Okullar tatile girdiğinde kara dutun dalına salıncak kuracağına söz vermişti. Söyledim, yüzüme boş boş baktı:

– Sen büyüdün artık, dedi.

– Ama benden büyükler salıncağa biniyor, dedim.

Başını yukarı kaldırıp dut ağacına baktı. Elimle işaret edip:

"Şu dala kuralım baba." dedim. Hiç istifini bozmadan:

"O taşımaz, bilek kadar dal, koca adamı taşır mı? Kırılır."

Hangi bilek? Kimin bileği? Oysa dal benim bileğimden

çok kalın, babamınkinden ise inceydi. Ona soramadım, sormaya cesaret edemedim "Kimin bileği?" diye.

Babam niye bu kadar suskunlaştı? Neden çok unutkan oldu? Yağmurdan sonra güneş açarsa birlikte mantar toplamaya gideriz, demişti. Yağmur yağdı, çıra gibi güneş açtı ama, o hiç mantarın sözünü etmedi. Sınıfımı pekiyi ile geçersem, fitilli, sarı kadife pantolon alacağına söz vermişti. Söyledim söyledim duymazdan geldi. Dedem ölmeseydi alırdı. Dedem her şeyi alırdı. Kazağım, ceketim, pantolonum, ayakkabım çifte çifteydi. Ah baba ah! Lastik ayakkabılarımın eskidiğini göresin diye kaç defa tam eşiğin önüne koydum, bakmadan geçip gittin. Keşke dedem ölmeseydi! Onun sağlığında dedemin sakallı ihvanları gelirdi. Geç vakitlere kadar oturur, konuşurlardı. Dedem, sobaya odun atma görevini bana verirdi. Ne güzel ilâhîler okurlardı. Cüce müezzinin ilâhîlerini sofadan dinleyen ninemle arkadaşları kapıyı azıcık aralamamı isterlerdi.

Sohbet esnasında bu meclise sayısız melek dahil olurmuş. Efendi hazretlerinin meclisinden nur eksik olmazmış. İnen nuru, rahmeti görebilmek için kalp gözünün açık olması gerekirmiş. Öyle söylerdi, dedem. Ona sorardım:

– Benim kalp gözüm ne zaman açılacak, dedeciğim?

"Allah bilir yavrum... Allah bilir..." derdi.

"Sen bilmez misin?" derdim.

"Bilmem." derdi.

Şaşar kalırdım. Oysa her şeyi bilirdi dedem. Kalp gözüm açılsın diye bildiğim bütün duaları birer birer okurken uyur kalırdım.

Gece rüyamda evimize, güllerle dolu bahçemize, hatta arka tarlanın cevizliğine nur yağdığını görürdüm. Işıktan bir aydınlık oynaşırdı her bir yanda. Ellerinde bastonları ile beyaz sakallı ihvanlar görürdüm. Daha pek çok şey görürdüm de unuturdum nedense.

Gördüklerimi heyecanla anlatırdım dedeme. Gülerdi. Kah kah, karnını tutarak gülerdi, dedem. Beni kucağına alır divana uzanırdı.

"Kalp gözün açılmış bile Hikmet'im," derdi.

Onun kırçıl sakallarını çekiştirirdim.

Bir namaz kılarken susardı, dedem. Hep konuşur, hep gülerdi. Ne çok şey yaşamış, ne çok yer görmüştü. Acı suyun çeşmesinden birlikte abdest alırdık.

"Hadi aslan oğlum, bir abdest al da göreyim bakalım, ben abdest almayı unutmuş muyum?" Sonra ayakkabılarımızı önümüze "sütre" yapıp namaza dururduk.

Dedem de babam gibi gülleri severdi. Gül, çiçeklerin padişahıymış. Hem gül, Peygamberimizin yüzüne benzermiş. İnsan, bakmalara doyamazmış. Dedem rüyasında Peygamberimizi görmüş. O günden sonra evimizin önündeki gül bahçesi bile ona viranelik gibi görü-

nür olmuş. Ah, onun cemalini bir daha görebilse... Ölse bile gam yemezmiş...

"Sen ölme dedem, sen ölme. Sen ölürsen ben ne yaparım." derdim.

Yine kah kah gülerdi. Ben ölümden korkardım. Hâlâ da korkuyorum. Oysa dedem, ölümü güle güle anlatırdı.

"Ölümden niye korkmalı oğul, ölüm damlanın denizle buluşmasıdır. Ölüm güzeldir. Ölüm güzel olmasa Resûlullah ölür müydü?" Abdest alırken fenalaşmış, dedem. İhvanların söylediğine göre, Yasin-i Şerifi okuyarak ruhunu teslim etmiş. Rumî İhvan:

"Gül Ahmet güle güle gitti be... O ne güzel ölümdü öyle. Son nefesini teslim ettiğinde, yüzünden güle benzer nurlar bukle bukle arş-ı âlâya doğru yükseldi." derdi. İnanmakta tereddüt gösterenlere bunu yeminlerle anlatırdı.

Ha, söylemeyi unuttum. Dedeme herkes "Gül Ahmet" derdi. Gülleri çok severdi o. Beni de çok severdi, bilirdim. Ama, ne yalan söyleyeyim gülleri kıskanırdım. Dedemin beni her şeyden çok sevmesini isterdim. Çünkü ben dedemi her şeyden çok severdim. O da babam gibi gülleri ile konuşurdu. Ama babam kadar çok değil. Her sabah namazından dönüşte aralarında dolaşır, gülümserdi. Anlaşılmaz sözler mırıldanırdı. Dedem babamın ta uzak köylerden getirdiği yeni gülleri çok sevmişti.

"Bu oğlan, gül yetiştirmekte beni geçti be..." der:

"Ama sakın bunları babana söyleme gülüm." diye göz kırpardı.

Dedem öldü, her şey bir başka oldu. Nasıl anlatsam, bütün eşyalara bir hüzün çöktü sanki. Evimiz eski kahkahaları özler oldu. Bahçemizdeki güller bile eskisi gibi gümrah değil. İhvanlar artık bize gelmiyorlar. Kıvrak Osman'ın evinde toplanıyorlarmış. İhvanlardan biri "Dilâver babasının yerini dolduramadı." demiş.

Babam duyunca, çok üzüldü. İki gün bizimle sofraya oturup da yemek yemedi.

Ninem; halamlara, halalarımın kocalarına küstü. Enişterelerimize:

"Kıran giresinin yabanları, kendileri kazanmış gibi üşüşüp üleştiler evimi ocağımı, bağımı bahçemi. Rahmetlinin daha mezar toprağı kurumadan leşe konan kuzgunlar gibi saldırdılar. Ben öldüm mü ki ocağımı dağıtıyorlar? Ben burada neciyim?" diyor; her yerde, her önüne gelene anlatıyordu bunları. Beddualar ediyordu. Onları hiç mi hiç affetmeyecekmiş. Hatta ölürlerse ölülerine gitmezmiş, ölürse ölüsüne gelmesinlermiş. O, kocalarının suyuna giden kızları da gelmesinlermiş cenazesine. Bastonunu yere vura vura babama:

"Bunu belli bil Dilâver, o hayırsızları cenazeme kabul edersen sana da hakkımı helâl etmem."

Fırsat bulduğunda babamdan da yakınıyordu:

"Oğul oğulluğunu bilmeliydi de malına, mülkü-

ne sahip çıkmalıydı ahretliğim. Bizim sümsük oğlan, ocağı haraç-mezat yağmalanırken, duvar dibine çömelip hindi gibi düşünüp durdu. Yok kardeş yok, benim bu oğlan kalıbının adamı değil. Gül Ahmet, Gül Ahmet! mezarından doğrul da gör hâlimizi. Ocağımı tüttürecek, şanımı sürdürecek dediğin oğlunun hâlini gör."

Babam, sessizce dinlerdi ninemi. Başı ellerinin arasında, uzakları seyrederek dinlerdi. Bir gün dedi ki:

"Sabırlı ol anam. Onlar da evlâtların. Babalarının mallarını aldılar."

Ninem daha da celâllendi babama.

"Sen öyle san ahmak oğlan. Sen evleneli kaç sene oldu? Tam on dört. Son on senedir baban tarlaya gidip de çalışabildi mi? Yok. Evet tarlalar babanındı, ama emek de senindi. Sen hatır saymayıp da, eller gibi evlendiğinin senesinde "Ben ocağımı kuracağım." deyip de ayrılsaydın hâlin böyle mi olurdu? O, gözü doymazlar senin alın terini çaldılar be!

Babam, yine susardı. Kehribar tespihini çıkarır, dudakları kıpır kıpır dinlerdi annesini. Ninem, takatsiz düşünce susardı. İşte o zaman babam ninemin yanına gider, elini omzuna kordu:

"Sen tatlı canını üzme anam, fani dünyanın malı mülkü kime kalmış ki? Hem ne demiş Âşık Yunus;

Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi

Mal da yalan, mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan.

Gelip geçici metalar için kalbe dokunmak reva mıdır sorarım sana? Hem kimsenin haram lokması boğazımızdan geçmesin de bizim başkalarından alacağımız olsun. Bu söylediklerinde haklıysan, onlar bizim rûz-i mahşerde azığımızdır."

Kurban bayramında babamla birlikte –ninemden gizli– üç halamın da evlerine gittik. En küçük halam babama sarılıp ağladı.

"Anam niye böyle yapar abi, hiç et tırnaktan ayrılır mı?" dedi. Kimse görmedi, ama babamın da gözleri doldu.

En büyük eniştem kapının eşiğinde babama:

"Annen haksız kayınço; ölüm hak, miras helâl. Büyüğümüzdür, elini elbet öpmek isteriz. Lâkin valide pek celâllidir, onun için çekiniriz."

Babam boş durmayı sevmezdi. Boş durma boşa çalış misali hep bir şeylerle meşgul olurdu. Güz sonu gelmiş, havalar yavaş yavaş soğumaya başlamıştı. İş yoktu. Çiftçinin bu mevsimden sonra ne işi olacak? Babam kazma, kürek, tırmık, anadut, dirgen, kullandığı ne varsa duvara dayamıştı. Onları birer birer elden geçiriyor, bozulanlarını tamir ediyordu. Kimisine çivi çakıyor, kimisini rendeliyor, kimisini de "Bu bizi çoktan bırakmış." diye bir kenara ayırıyordu.

İşi henüz bitmeden birden bire doğruldu babam. Bunları toplayıp yerlerine götür, dedi bana. İçeri girdi.

İşimi bitirdiğimde ben de eve girdim. Odanın ortasında denk yapılmış bir yatak duruyordu. Babam İstanbul'a gitmeye karar vermişti.

Köyün dolmuşuna binerken elini öpmüştüm. Bana o zaman dedi ki:

"Ocağımız önce Allah'a, sonra sana emanet Hikmet'im. Ninenin ve annenin sözünden çıkmayasın. Güllerimize iyi bakasın suyunu gübresini ihmal etmeyesin."

İçim bir hoş olmuştu. Demek babam da gurbetçilerin arasına katılıyordu ha. Artık babamın da gurbet elden gelecek mektuplarını bekleyecektik. Radyoda yanık havalar çalınca anamın gözleri dolacaktı. Alamancı çocukları ile yolun başında toplaşıp, babalarımız dönerken bize neler alacak, getirecekleri tomar tomar paralarla neler yapacaktık, onların hayalini kuracaktık. Bazen, hasretlik cana tak edince, Sığırcık Tepesi'ne çıkıp üzerimizden uçup giden tayyarelerden babalarımıza selâm gönderecektik. Kız kardeşim, on parmağını havaya kaldırıp arkadaşlarına:

"Güneş bu kadar doğup kavuşunca, babam gelecek yaa... " diyecekti.

Ninem, her aklına geldiğinde gurbete lânetler yağdıracak, oğlunun gurbete düşmesine sebep olarak gördüğü kızlarına ve damatlarına biraz daha hınçlanacaktı.

İşte böyle Cemil Bey kardeşim, biz onun bayram iznine gelmesini beklerken ölüm haberini almıştık. Babam

evimizden çıkıp gittikten sonra hepimiz yüreklerimizin en derin yerinde hissetmiştik yokluğunu. Ölümünün tam on ikinci senesi, ben hâlâ yokluğuna alışamadım. Gittiğinin ikinci akşamında başımı nasıl yastığın altına gömüp hıçkırıklarımı gizlemeye çalışmışsam, hâlâ zaman zaman aynı duyguları yaşıyorum. Yaşadıklarımı yastıklarla gizlemekten daha ustaca yöntemler keşfetmek zorundayım. Yani demem o ki olgunluğun maskesiyle zaaflarımı, hasretlerimi gizlemek durumundayım. İşte böyle...

Babamın hatırasını devam ettirmek için yeni bir gül bahçesi yaptım. Babamın görmesini ne çok istedim, bilemezsin. Benim onun yerini doldurmam herhâlde imkânsız. Bari hatırası yaşasın diyorum. Hiç söylememişti, ama o babasının yerini dolduramadığına üzülürdü biliyorum. Şimdi ben de aynı ağırlığı hissediyorum. Bu çok çok ağır bir yük. Dilerseniz bahçeye gidelim.

– (.........)

– Ne mektubu? Allah Allah, bunca yıl sonra ha!(...) Evet arkadaşını hatırlıyorum. Size verdi ha... Ne vefalı dost. Lütfen söyleyin Cemil Bey, baba dostu baş tacımızdır. Rasim amca gelirse babamızı görmüş gibi oluruz.

– (.........)

– Niye özel olsun canım. Keşke okusaydınız. Zahmet buyurup buralara kadar getirmişsiniz. Allah sizden razı olsun. Evet bu babamın yazısı. Dinliyor musunuz? Okuyayım mı?

"Gözümün Nuru, Cefâkâr Evlâdım,

Evvela bahusus selâm eder, senin ve kardeşinin gözlerinden hasretle öperim. Valideme selâm eder, incitmeden o mübarek ellerinden öperim. Hanenin sair kişilerine de ziyade sabırlar dilerim. (Canım babacığım, evin sair kişisi annem oluyor, demek ki adını yazmaya utanmış. Tabi o zamanlar öyleydi.)

Nasılsınız? Ahvaliniz nicedir? Bana hâlinizi teferruatlıca yazınız. Köyün, gül bahçemizin, her türlü mahsulâtın tafsilâtlıca ahvalini cevabî mektubunuzda beklerim.

Beni soracak olursanız, hamdü senalar olsun, çok iyiyim. Allah bundan geri koymasın. Sizin yüzü suyu hörmetinize olsa gerek, bizim gibi kusurlu bir kulu Cenab-ı Hak, iyi kullarla hemhâl kıldı. Sen olgun yol üzerince yürüdükçe elbet ayakların aşınmayacaktır. Elhamdülillah bu koca şehrin en olgunca yerine mekân tutmuşuz. Yolumuzda ne çalı, ne taş engeli vardır. Bu adam deryasında, her ne kadar evliya mesabesinde birçok insan varsa da yanlış yol tutmuşlar da bulunabilir. Allah doğru yol üzerinde olanların sayısını ziyade eylesin. Yanlış yol üzerinde olanlara hidayet nasip etsin.

Burada kazancımız yerindedir. Ocağımızda bir yılda kazanamayacağımız parayı burada bir ayda kazanıyoruz elhamdülillah. Bu gurbetin sızısını kazanç yok edemese de hafifletiyor biraz. Zaman zaman da içimizde endişe duymuyor değiliz. Kazandığımız bunca parayı hak ediyor muyuz? Memleketimizde olsak bu parayı ne

kadar çalışma karşılığı kazanırdık, diye. Bu koca şehir, kocaman deryalar gibi iyisini de kötüsünü de sinesinde saklar. Aramasını bilene hiç umulmadık nimetlerini nasıl sunar anlatayım da dinle: Burada bir dostumuz vardır. Adı Rasim. Bizden birkaç yaş büyük. Gün görmüş muhterem bir zat. O endişelerimizi gideriverdi. Allah razı olsun o günden kelli gönlümüz ferah. O, sık sık, 'Dilâver Efendi, her bir şeyi kendi şartları içerisinde düşünmek gerek.' diyor.

Evet bu şehirde köyünden fazla kazancın olur. Lâkin giderin de köyünden ziyadedir. Burada otursan, kalksan, her şey para. Otobüs, tranvay, dolmuş... Hasılı aklına ne gelirse... Hatta -hicap duyarak yazıyorum- ayak yoluna ihtiyaç gidermeye girsen para... Allah'ın suyunu plastik şişelere doldurmuşlar, hatırı sayılır paralara satıyorlar. Çeşmelerden şarıl şarıl sular akıyor akmasına ya inanın içilecek hâli yoktur. Ümmet-i Müslümanın hâline vay ki vay... Bazen şeytan dürtüyor, 'Plâstik şişe suyu alıp içiver.' diyor gönül... Lâkin Cenab-ı Hak âlem-i cihanın yarıdan ziyadesini su yaratmışken israfa girmez mi bu? Derhâl vazgeçiyorum. Sözün kısası buraların suyuna kat'iyen alışamadım. Ne zaman su içesim gelse, bizim Sarı Çeşme'nin borusundan yalağına fışkıran bilek kalınlığındaki berrak su gözlerimin önünde menevişleniveriyor. O vakit içim bir hoş oluyor. Burada suyun içilir olanı acı ilâç olup şişelere girmiştir vesselâm.

Gözümün Nuru,

Geçen ayın yedisinde yolladığım havaleyi aldınız mı? Sonucu bana bildirin. Bu para sizi hayli ferahlatır düşüncesindeyim. İhtiyacınız olursa, mektubunuzda yazmaya çekinmeyiniz. Para ziyadesiyle var şükür. Biraz da altın yapıp Rasim abinin evinde muhafaza ederiz.

Yüce Allah'ın bana lütfu olan ailem. Ve hassaten âlemde eşi az bulunur validem. Geçen dolmuşta giderken muhterem bir şoför, arabasının camına bir yazı yazdırmış. Hemen hafızama nakşettim. Mekânıma gelince de bir köşeye yazıverdim. Ne de olsa beşeriz. "Beşer nisyan ile malüldür." derdi baba dostu bir bilge kişi. Sonra bir hattata gidip bu sözleri güzelce yazdırdım, çerçeveletip astım. Bu mübarek sözler şunlardan ibarettir ki, bu sözleri şehir pazarına gittiğinde Sarraf Osman'a yazdırıp evimizin en müstesna köşesine asasın.

'Ne zengini tok gördüm ne fakiri aç,

Yarabbi, öyle feyz-i kanaat ver ki

Namerde değil, merde de eyleme muhtaç.'

Oğulcuğum,

Ocağımızdan misafiri eksik etmeyesin. Misafir daim kısmeti ile gelir, hiç aklından çıkarmayasın. Tanrı misafirleri arasında sakın ola ki ayrıcalık gözetmeyesin. İzzet-i ikramda hepsine eşit muamele edesin. Bir sohbette işitmiştim, ben de sana naklederim. 'Misafirin bayı, gedası olmaz.' Cuma namazında çevik davranıp, cemaatten önce çıkasın ki misafire teklifte öncelik senin olsun.

Bir de istirhamım odur ki güllerimize gözün gibi bakasın. Kırda-belde, kasabada-şehirde güzel güller bulursan çelikleyip ayrı garıklarda bekletesin. Nasipse, inşallah gelirken hayran olacağın güller getireceğim.

Tabiî, derslerini iyi ikmal etmen gereğini yazmama lüzum yoktur. Öğretmenin Halil Efendiye de mektup yazmış idim. Cevabını esirgememiş. Senin gayretlerin gönlümün nuru oldu. Allah senden razı olsun. Oğulcuğum, tuttuğun yol doğrudur. Allah zihin açıklığı versin de oku, her bir şeyi öğren. Bizden başlamak üzere de herkese öğret.

İşi olmayan adam geveze olur misali, başınızı ağrıttım. Kusur bizden, af sizden. Çok söz bizden, aza indirmek sizden. Hasret ve gurbet hem size hem bize.

Mektubumun hitamında selâm eder, büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperim. Bizi soranlara baki selâmlar. Allah'a emanet olunuz.

Yaşarken

Oğlum, nereden icap etti şimdi bu. Ölüp gitmiş bir Allah'ın garibini niye sorup duruyorsun. Şu koca İstanbul'da, onun gibi milyonlarcası yaşıyor. Onlardan biriydi işte. İstanbul'un taşı toprağı altınmış deyip İstanbul yoluna düşenlerden yani. Diyeceksin ki memleketinde iş, aş bulsa bu insan deryasına dalar mıydı? Dalmazdı elbette. Evinde, çoluk çocuğunun başında dururdu. Ne yaparsın, bir kör boğazın peşinde koşup durmuyor muyuz hepimiz?

Belki tesadüf, (Dilâver Efendi duysa, o şefkatli sesiyle; tesadüf yoktur hemşire tevafuk, derdi) Allah bizi onunla aynı kapıya hizmeti vesile kılarak karşılaştırdı.

İstanbul'a ayak uydurmuş herkes yeni gelenlerden şikâyetçidir az çok. Hele hele bu şehrin eskileri, yani İstanbul beyefendileri ile hanımefendilerine bir dokun bin ah işit. Efendim, insanların birbirine saygısı kalmamış da, yeni gelenler kültürü yozlaştırıyormuş da, kural düzen tanımazlarmış da, hatta; o güzelim İstanbul Türkçe'sinin katilleri bunlarmış da... Daha neler neler.

Birkaç yıl önce gelenler bile, yeni gelenleri bir şeylerle suçlar durur. Kendisi şehirli oldu ya, yeni geleni aşağılayıp rahatlayacak. Belki töhmetten böyle kurtulmayı düşünüyor. Hâlbuki yalıda çalışanları araştırsan, en eskisinin İstanbul macerası otuz yıldan daha eskiye dayanmaz. Sana bunları anlatıyorum ki o zavallıya niye konak çalışanları olarak cephe aldık, sebebini anlayasın.

Onu ne zaman hatırlasam, içimde sebebini pek bilmediğim bir şeylerin ezikliğini hissediyorum. Beni gerçekten affettiğini bilmesem, kim bilir ne çok vicdan azabı çekerdim. İyi adamdı iyi. Hem de çok iyi. Yalnızca biraz farklıydı. Biraz değil, bizim tanıdığımız insanlardan epeyce farklıydı.

– (.................)

Farklılığını nasıl anlatsam bilmem ki... Bazı şeyler vardır ki anlatmak zordur oğlum. Bu farklılık, çok belir-

gin, göze batacak bir farklılık değildi. Ama yine de duruşundan konuşmasına, yürüyüşünden oturuşuna kadar etrafındakilere benzemeyen bir tarafı vardı. Belki etrafındakileri rahatsız eden, onların -düşmanlığına demek istemiyorum ama- tepkisine sebep olan bu küçük şeylerdi.

Konuşmayı sevmezdi meselâ. Durmadan çalışırdı. Hava kararır, yalının ışıkları söner o hâlâ çalışırdı. Hem de karanlıkta. Gündüzleri güllerin dibine oturur, hep denizin ufkunu seyrederdi. Sanki ufuktan gelecek ve onu alıp götürecek bir gemiyi bekler gibi... Güneş sallandı mı başlardı çalışmaya. Sabah ezanına kadar çalıştığını görenler varmış. Bu durum konak çalışanlarının hiç hoşuna gitmiyordu tabiî. Hatta bazıları onu gösteriş yapmakla, yağcılıkla itham ediyordu. Neymiş efendim, "Patron yokken güllerin dibinde yatıyormuş da, o gelince çalışmaya başlıyormuş ki göze girsin." Sonra anlaşıldı ki sıcakta bitkilerin dibini çapalamak, su vermek sakıncalıymış.

Evlâdım sen bunları zaten biliyorsun. Sen asıl benim ona niye düşman olduğumu öğrenmek istiyorsun değil mi? Bunu ben de çok düşündüm. Davranışımın sebebi Dilâver Efendinin tavırlarından çok, kendi iç bunalımlarımla ilgiliydi galiba. O zamanlar maddî-manevî sıkıntılarımız vardı biliyorsun. Babandan yeni boşanmıştım. On bir yıllık yuvam dağılmıştı. Senin sorumluluğun vardı. Evimizin geçimini sağlamak zorundaydım. Aldığım para geçimimize yetmiyordu. Daha da fenası, kendime güvenim yoktu. Nasıl anlatsam, dalgalı bir denizin ortasında çaresizce çırpınan biri gibi görüyordum kendimi.

Sonra babanın yaptıklarını hazmedemiyordum. Son beş yılda iyice alkolik olmuştu. Biliyorsun, sebepli sebepsiz her aklına estiğinde ikimizi de döverdi. Sen hep o gelmeden önce uyumaya çalışırdın. Hatta bazen uyur gibi yapardın. Ben evin ihtiyaçlarını söylediğimde kıyamet kopardı. Bunların hepsine katlanabilirdim, yuvamızı yıkmamak adına her fedakârlığa hazırdım, ama son yaptığını kabullenmem mümkün değildi. Utanmaz, kendisine bir de dost tutmuştu. Eve artık haftada bir iki kere uğruyordu. Of... O rezil günleri hatırlamak bile istemiyorum.

Şimdi diyeceksin ki bu olayların Dilâver amca ile ne ilgisi var? İlgisi şu ki ben kendimin bile farkına varamadığım bir erkek düşmanı hâline gelmiştim. Şoför Hüseyin'i, hatta yalının patronunu gördüğümde bile içimde belli belirsiz bir tiksinti oluşuyordu. Bunların hepsi erkek milleti işte diyordum. Hele Dilâver Efendi boyuyla posuyla aynen baban. Belki o kadar çok benzemese bile ben onu görünce iğrendiğim, beni hayata küstüren babanın yüzünü hatırlıyorum. Adama içten içe kin duyuyorum. Kocaman ellerine bakıyorum, o ellerle karısını dövüşünü hayal ediyorum. Kinim katlanıyor tabiî. Ama sen iki de bir kaçıp kaçıp yanına gidiyorsun. O çalışıyor, sen seyrediyorsun. Kimseyle konuşmaya tenezzül etmeyen hırpaninin dili, seninleyken bir açılıyor ki sorma gitsin.

Sen de bugün Dilâver amca şunu dedi, Dilâver amca bunu yaptı diye anlata anlata bitiremiyorsun. Sana, onun yanına gitmeyi yasaklıyorum. Ama dinleyen kim. Bir yandan da korkuyorum. Koca İstanbul, her türlü

adam mevcut. Bahçıvanı ne kadar tanıyoruz ki... Üstelik arpacık kumruları gibi düşünüp, sabit gözlerle ufku seyredip durur.

İçten içe öyle kızıyorum ki -belki de kıskanıyorum- içimden adamın yakasına sarılmak geliyor. Ama sebep? Sebep yok... Sebep olmayınca bahane aramak lâzım.

Tam o günlerde aradığım bahaneyi buldum. Baktım, ağacın dibine oturmuşsunuz, gülüşüyorsunuz. Adam torbasından bir yufka dürümü çıkarıp, ortadan ikiye böldü. Yarısını sana verdi. Merak ettim, bakalım ne yapacaksın diye. O zamanlar pek iştahsızdın. Yalvar yakar iki lokmacık bir şey yediremezdim. Yemez, kat'iyen yemez, dedim içimden. Onca eti, tatlıyı yemeyen çocuk kuru yufkayı mı yiyecek. Ama sen iştahla saldırdın yufkaya... Kan beynime sıçramıştı. Yanınıza koşmuştum. Sonrasını biliyorsun...

Yalnız, elinden aldığım yufkayı adamın kafasına çaldıktan sonra, onun tepkisinin farklı olmasını bekliyordum. Belki sinirlenecek, üzerime yürüyecekti. Belki o kocaman elleri ile bana vuracaktı. Hayır, o hiçbir şey yapmadı. İlk defa başını kaldırıp yüzüme baktı. Sanki hiçbir şey olmamıştı. Yufka dürümü ondan başkasının başına çalınmıştı. O sanki bu olayın dışında tarafsız biriydi. İri siyah gözleri endişesiz ve duruydu. Sadece iki kelime dökülmüştü dudaklarından: "Nimettir, bacım." Kalkıp bana vursaydı ya da bağırıp çağırsaydı, o kadar etkilenmezdim. Bütün sinirim geçmişti. Oysa, ona ne lâflar

sıralamayı kurmuştum kafamda. Hepsinden vaz geçtim. Elinden tutup oradan uzaklaştım. Onun şapkasının üzerinde, omuzlarında hâlâ tulum peyniri parçaları ile yufka kırıntıları vardı. Sonra pencereden baktım. Etrafa saçılan ekmek kırıntılarını uzun süre toplayıp ağzına attı. Diğer çalışanlarla gülüştük. Oh olsun, ağzının payını verdin, dediler. Kendi kendimize gülüşüp alay ediyorduk, ama bir taraftan da içimde sebebini bilmediğim bir eziklik vardı.

Yalıdaki işimiz çok değildi. Davet falan olmazsa boş zamanımız çok olurdu. Bize dedikodu lâzım. Taktık mı elin garibine...

Bir gün Fadime pürtelâş geldi. Yaban bahçıvan kendi kendine konuşuyormuş. Hem de on beş adım öteden duyulabilecek kadar yüksek bir sesle. Güllerin dallarını seviyormuş. Onlara iltifatlar ediyormuş. Sözde güllerle konuşuyormuş, ama niyeti başkaymış. Amacı o sözleri Fadik'e duyurmakmış. Bak şu hırpanînin yaptığına. Kafasına bir taş fırlatamadın mı? Bak hele ırz düşmanına...

"Kızlar," dedim, "... iyice emin olalım. Bu ağır bir suçlama. Yanılıyorsak vebali ağır olur. Namazlı abdestli adam. Bizim günahımız bize yeter, adamın günahını almayalım."
"Kalkın, gidelim de kulağınızla duyun." dedi Fadime.

Gittik. Adam, essahtan konuşuyor. Sevgili, diyor; gül diyor, mahbub diyor... Yüzün gibi bir gül açılsa, diyor... Üstelik doksan dokuzluk tespih de elinde... Tuh senin...

O akşam çıktık patronun huzuruna. Olanları bir bir anlattık. Önce inanmak istemedi. "Sakin olun." dedi.

Biz ayak diredik. İçimizden ikisi, başta Fadime "Ya o, ya biz..." dedi. Zavallının ertesi sabah çıkışı verildi. İçimiz bir rahatladı ki sorma... Muradımıza erdik anlayacağın.

Fakat hiç beklenilmeyen bir şey oldu. Şoför Hüseyin izinden döndü. Durumu anlattığımızda "Oh olsun." demesini bekliyorduk. Tam tersi oldu. Çok çok yanılmışsınız. "Kötü bir iş yapmışsınız." dedi. "O, geldiğinden beri gülleri ile konuşuyordu. Ben sebebini sordum, 'Çocukluğumdan beri böyleyim, alışkanlık herhâl.' dedi. Hem, babasının da âdetiymiş. 'Belki de ondan mirastır.' demişti. Size niye lâf atsın, adam. Bugüne kadar size karşı yanlış bir davranışı oldu mu?" dedi.

Çok mahcup olduk. O günden sonra adamın kafasına yufka dürümünü fırlattıktan sonraki hâli hep gözlerimin önüne geldi. "Nimettir bacı." deyişi kulaklarımda çınlayıp durdu. Rüyalarımda kendimi cadı kılığında gördüm. Güller, yapraklarından uzun dikenleri ile üzerime hücum ettiler.

Bu sefer de patronun karşısına onu geri döndürmek için çıktık. Bize ders vermek için olsa gerek, epeyce naz etti. Yalvardık, yakardık...

O döndü, hepimiz bayram ettik. Bazımızın ağabeyi, bazımızın babası oldu. Çok iyiliğini gördük, çok. Bizim ayıbımızı yüzümüze hiç vurmadı.

Rahmetliye, en büyük minnettarlığım da seni evlâdı yerine koyup ilgilenmesidir. Allah biliyor ya baban gibi alkole düşüp, serseri, ayyaş olmandan endişe ediyordum.

İnsan korkuyor tabiî. Ne demişler, "Armut dibine düşer." Hele gazetelerde, alkolikliğin genetik eğilimlerle izah edildiğini okudukça endişelerim daha da artıyordu. Belki de onun sayesinde herkesin imrendiği, örnek bir insan oldun. Nur içinde yatsın. Allah ondan razı olsun. Bizi de ona karşı yaptığımız yanlıştan dolayı bağışlasın.

Oğlum, Dilâver Efendi yazılmaya değer insandı. Sen okumuş adamsın. Elbet dilin bizden iyi döner. Onun iyiliklerini yaz. "O, hepimizin babasıydı." diye yaz. "O, kimseye kin tutmazdı." diye yaz. "Meral kadına, yani benim anneme gelince; hayattaki en büyük yanlışlarından birisi böyle bir adama kötü davranmak olmuştur." diye yaz.

Güller

Sarısından beyazına kan kırmızısından açık pembesine kadar, hangi ton renk varsa, sıra sıra güller... Üzerlerinde domur domur çiy tanecikleri... İnsana yaşama şevki veren, koca şehrin bütün kiriyle pasıyla alay edercesine göz kırpan güller... Nefes alan, şehre nefesini rayihalarla üfleyen güller... Tomurcuklar, hele tomurcuklar; insan hangi yaşta olursa olsun ona başlangıçların taze güzelliklerini müjdeleyen tomurcuklar... "Gonca"'ya dair ne kadar şiir ve şarkı varsa hepsini bir anda çağrıştırıveren, çanağın yeşilinden burun vermiş pembelikler...

Her sabah bu duygularla geçerdim bahçeden. Bu güzellikleri hepimiz ona borçluyuz delikanlı. O, öldü, bahçenin de ruhu onunla öldü sanki. "Ben varsam bu kâinat

var, ben yoksam hiçbir şey yok." diyen şairi şimdi daha iyi anlıyorum. Bahçe aynı bahçe, güller aynı güller, ama bahçenin ruhuyla hemhâl olmuş Dilâver yok. Yani o atmosfer yok. Yani Dilâver'in bahçesi yok. Gülleri kıskanan yok. Güllerle konuşan yok. Gülleri öpüp koklayan yok.

Güllerle konuşmak zavallının başına neler açmıştı biliyorsun değil mi?

– (............)

– Evet, aşağı yukarı olay böyle...

Çok sevdiğim bir baba dostunun referansıyla, hatta onun ısrarlı ricaları üzerine işe almıştım. Muhitine göre gün görmüş bir aileden geliyormuş. "Sülâlesi dindarlıkları ile meşhurdur." demişlerdi. İşe başladı, bahçeye can geldi. Ağaçların kuru dallarını budadı. Nereden bulduysa çeşit çeşit güller getirdi. Karanfiller, leylâklar, laleler dikti. Bahçeye, sihirli bir el dokunmuştu sanki.

Onu pek göremezdim. Varlığı eseriyle hissedilirdi. Ara sıra koca gövdesi ile ağaçların kuru dallarını budarken görürdüm. Düşmesinden korkardım, ağzım yüreğime gelirdi. Sonradan anladım ki bu endişelerim boşuna. Çünkü o, koca gövdesinden hiç beklenilmeyecek derecede çevik hareket ediyordu. Kalın bilekleri ile dalı kavrıyor, büküyor, ağaçtan ağaca sıçrıyordu. Belli ki işinin ehliydi. Ben, işini iyi yapan insanları severim. Suskun bir adam, ama suskunluğundan bana ne canım. O kendi meselesi...

Suskun olmasına suskundu, ama altı aydan sonra bir

konuştu, pir konuştu. Bir pazar sabahı kapım gümbür gümbür vuruldu. Daha ben "Gel!" demeden bütün heybeti ile kapının önünde belirdi. Hızlı girişin aksine yüzünde öfkeden bir nişane yoktu. Uzun kirpiklerin gölgelediği siyah gözleri kadife kadar yumuşaktı.

– Evet, dedim.

– Beyefendi, bu sabah sen bahçeden gül koparmışsın. Hem de bir kucak. Burada benden izinsiz kimsenin gül koparmasına rızam yoktur. Gül lâzımsa bana söyle ben sana koparıvereyim.

Diğer çalışanlar karşımda titrerlerdi. Ellerini öne bağlayıp konuşurlardı. Biz alışmışız böyle tavırlara. Bu adam da kim oluyordu. Bu hırpanî bu mülkün benim olduğunu bilmiyor muydu? Kan beynime sıçramıştı. Ellerim titriyordu. Ağzımdan geri dönülemeyecek küfürler çıkmaması için susuyordum. Daha doğrusu içimden elliye kadar sayıyordum. Bak bu iyi bir yoldur delikanlı, tavsiye ederim. Öfkeyle kalktığında zararla oturmak istemiyorsan, bu etkili bir yöntem. O, davudî ama son derece yumuşak sesiyle devam etti:

– Bey, bahçıvan bensem, gül koparmak da benim işim. Ben kimsenin işine karışmam, kimseyi de işime karıştırmam. Sen, hangi daldan gül koparılır, hangi kök ışgın salar, bilir misin? Kopardığın güllerden bunu bilmediğin anlaşılıyor. Gül naziktir Bey! Gül ehil elle, yaban eli anlar Bey! Gül küser, gül ölür Bey! Canın gül çekerse ben sana keserim Bey!

Konuşmuyor, yalvarıyordu bahçıvan. Bir insandan, ne bileyim çok sevdiği bir evlâdından bahsediyordu sanki. Onun duygusallığı, bu koca gövdenin altındaki ince ruhu beni etkilemişti. Sinirimin yavaş yavaş eridiğini, söndüğünü hissediyordum. Hatta ona karşı takdirle karışık bir acıma hissi uyanmıştı içimde.

– Tamam Dilâver, gül alacağım zaman senden isterim. dedim.

Dönüp gitti. Hani senin de çok iyi bildiğin, Dilâver'in işine son verdiğimiz gün, iç odada çalışıyordum. Kapının önünde bir hengâme, şamata... Kapıya çıktım. Konağın çalışanları kapının önüne dizilmiş. Bazıları, iki gözü iki çeşme ağlıyor.

"Ne oluyor, hayırdır?" dedim.

"Aman Beyim, bu yabanın elinden bizi kurtar!" dediler.

Sözde onlara lâf atmışmış. Güllerle konuşuyormuş gibi yapıp ilân-ı aşk etmişmiş... Daha bir sürü lâf salatası. İçimden hiç inanmak gelmiyor, ama hepsi ağız birliği etmişçesine aynı şeyleri söylüyor. Annen de bir taraftan:

– Çocuğumu kurtar şu yabanın elinden. Kanına girdi, benim yavruma sözüm geçmiyor. deyip duruyor.

– Yahu, dedim, "... bu adamla sizin zorunuz ne? Niye uğraşıyorsunuz Allahın garibiyle?"

Sonunda dediler ki;

– Vallahi Erol Bey, sen bilirsin. Ya o, ya biz...

Demek durum bu kadar ciddî ha... Allah Allah, yıllardır evimde çalışan insanlar... Hepsinin huyunu, suyunu; iyi taraflarını, zaafların bilirim. İşi gerçekten bırakırlarsa fena... Yeni insanlar bul, onları sınayıp testten geçir. Öyle ya ben çok seyahat eden bir adamım. İcabında konağı onlara teslim edip gidiyoruz. Ooo... Çok iş çok... Mecburen Dilâver Efendinin işine son verdim.

– (.......)

Tekrar işe alma işi enteresandır. Bizimkiler, ne büyük yanlış yaptıklarını anlamışlar. "Erol Bey, biz büyük bir günah işledik. Bilmeden, adamcağıza iftira ettik. O, masumdur. Bütün kabahat bizdedir." dediler.

Ben, yanımda çalışanları bilmez miyim. Doğrusu onlarla içten içe gurur duydum. Çünkü, "Ben yanıldım, ben haksızım." diyebilmek ya kemâle ermiş bir kişiliği; yahut, ince bir vicdanî duyarlılığı gerektirir ki her ikisi de takdire şayandır. İşi biraz ağırdan alıyorum ki bir daha iyice düşünmeden böyle büyük kararlara varmasınlar. Hele hele kimsenin ekmeğiyle oynamaya cür'et etmesinler. Çok yalvardılar.

"Eee," dedim, "... sizin tez canlılığınız yüzünden ben, tükürdüğümü yalayacağım, öyle mi? İşte öfkeyle kalkan, böyle zararla oturur. Beni bu işe karıştırmayın."

Zaten –eğer köyüne dönmemişse– onu bulup tekrar işe almayı düşünüyordum. Çünkü iki ayda, üç bahçıvan

değiştirdik. Hepsi birbirinden berbat çıktı. Kimisi tembel, kimisi ayyaş... İki ayda bahçenin çehresi değişti. O, güzelim çiçekler soldu. Güllerin çoğu kurumak üzere... O zamanlar galiba, ziraatla ilgili bir dergide okumuştum. Çiçekler, kendilerine yöneltilen ilgiyi anlarlarmış. Hatta yazıda, onlarla sahiplerinin konuşması falan da tavsiye ediliyordu galiba. Deneylerde, müzik çalındığında çiçeklerin biyolojik olarak -artık her nasılsa- tepki verdikleri tespit edilmiş. Kendi kendime güldüm. "Ulan," dedim, "... bizim bu bahçeye güllerle konuşmasını bilen bir adam lâzım."

Her sabah güllerin arasından geçerken durur onlara kulak verirdim. Ara sıra leylâkların arkasındaki yediveren güllerinin arasından, homurtuya, fısıltıya benzer sesler işitirdim. Sonra, bu seslerin açıktan geçen gemilere ait olduğunu anladığımda, içime tarifi imkânsız bir hüzün çökmüştü. Onlar, benimle konuşmazlar ama ben, yavaşça üzerlerine eğilir, o günkü okuduğum en güzel sözü, en güzel mısrayı, hatta duyduğum en güzel duayı mırıldanırım. Etrafımı kolaçan edip, kimsenin görmemesine özen gösteririm tabiî. Bu gül sevdası galiba bulaşıcı bir şey delikanlı ne dersin? Bunları senden başkasına söylemem zaten. Aşikâr etmeye lüzum yoktur ya bu hâller ehline malûmdur. Onun has çırağı sendin. Sen, gül yetiştirmenin manasını bilirsin. Ama sakın bu son söylediklerimi yazma... Sonra âleme nasıl anlatırız derdimizi. Kim anlar bizi? Ha kim anlar? (........) Bu sorunun cevabı yok ki... Dilâver olsaydı sorardık.